Analiza financijskih izvještaja po segmentu u Republici Hrvatskoj

Mišura, Ante

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:913544

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

ANALIZA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA PO SEGMENTU U REPUBLICI HRVATSKOJ

Mentor:

Prof.dr. sc. Ivica Pervan

Student:

Ante Mišura, univ.bacc. oec.

Split, kolovoz, 2017

SADRŽAJ

1. UVOD 1
1.1. Definicija problema 1
1.2. Cilj rada 3
1.3. Metode rada 3
1.4. Struktura rada 4
2. EKSTERNO FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE 6
2.1.Glavne karakteristike financijskih izvještaja 7
2.1.1. Izvještaj o financijskoj dobiti na kraju razdoblja 7
2.1.2. Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti razdoblja 9
2.1.3. Izvještaj o promjenama kapitala tijekom razdoblja 10
2.1.4. Izvještaj o novčanim tokovima tijekom razdoblja 11
2.1.5. Bilješke 13
2.2. Izvještavanje po segmentima 13
2.2.1. Što je poslovni segment te kako treba izgledati 14
2.2.2. Okvir za izvještavanje po segmentima 15
2.2.3. Obveznici izvještavanja po segmentima 17
2.3. Uloga računovodstva i financijskog izvještavanja 22
2.4. MRS, MSFI i HSFI 27
2.5. Uređena financijska tržišta 30
2.6. Financijski pokazatelji 33
3. DEFINIRANJE NAČINA ISPITIVANJA SUKLADNOSTI FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA I MSFI 8 TE ODREĐIVANJE METODA ISPITIVANJA USPJEŠNOSTI GOSPODARSKOG SUBJEKTA 35
3.1. Ispitivanje sukladnosti financijskih izvještaja i MSFI 8 37
3.1.1. Definiranje općih izvještajnih informacija 37
3.1.2. Ponderiranje i vrednovanje općih izvještajnih financijskih informacija 38
3.1.3. Određivanje metoda ispitivanja usklađenosti 40
3.2. Ispitivanje uspješnosti segmenta gospodarskog subjekta 41
3.2.1. Definiranje pokazatelja 41
3.2.2. Odabir pokazatelja 41
3.2.3. Odabir metoda određivanja uspješnosti 42

4. PROVOĐENJE ISPITIVANJA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA GOSPODARSKIH SUBJEKATA NA JAVNOM TRŽIŠTU 44
4.1. Rezultati istraživanja 44
4.1.1. Rezultati istraživanja sukladnosti financijskih izvještaja i MSFI 8 44
4.3.2. Rezultati ispitivanja financijske uspješnosti poslovnog segmenta 46
5. ZAKLJUČAK 49
LITERATURA 51
POPIS TABLICA 53
POPIS GRAFOVA 53
SAŽETAK 54
SUMMARY 54

1. UVOD

Financijski izvještaji predstavljaju rezultat prikupljanja, analiziranja i obrade financijskih podataka. Koriste ih različite interesne skupine s ciljem poboljšanja razumijevanja poslovanja poduzeća te donošenja pravovremenih i točnih poslovnih odluka umanjujući na taj način rizik poslovanja. Interesne skupine koje zanimaju financijski izvještaji su, uz dioničare, i poslovni partneri (npr. banke) te državne institucije (npr. Porezna uprava).

Struktura i sadržaj financijskih izvještaja u Republici Hrvatskoj formalizirani su prema Međunarodnim Standardima Financijskog Izvještavanja (dalje u tekstu: MSFI) i Međunarodnim Računovodstvenim Standardima (dalje u tekstu: MRS), čiji su obveznici velika poduzeća te Hrvatskim Standardima Financijskog Izvještavanja (dalje u tekstu: HSFI), čiji su obveznici srednja, mala i mikro poduzeća.

Izvještavanje po poslovnim segmentima regulira MSFI 8[1] koji je 2008. godine zamijenio MRS 14 te nadopunio neke njegove nedostatke kao što su segmentne informacije koje su se do 2008. godine izvodile iz financijskih stavki poslovnih izvještaja, a nakon uvođenja, iz informacija koje su menadžeri koristili za upravljanje poduzećem MSFI 8 se primjenjuje samo na poslovne subjekte čijim se dužničkim ili vlasničkim instrumentima kotira na burzi ili na poslovne subjekte koji su u procesu podnošenja zahtjeva za izlazak na uređena tržišta. Ukoliko subjekt ne zadovoljava niti jedan od navedenih kriterija, informacije koje prikazuje u financijskim izvještajima ne smije nazivati segmentnim informacijama.

Rad će se bazirati na istraživanju poslovnih segmenata poduzeća čiji dužnički ili vlasnički papiri kotiraju na Zagrebačkoj burzi te njihovim sadržajem i usklađenosti sa MSFI 8.

1.1. Definicija problema

Predmet istraživanja diplomskog rada jest ispitivanje uspješnosti poslovnih segmenata poduzeća čiji vrijednosni papiri kotiraju na službenom tržištu Zagrebačke burze. Također, rad će se bazirati na testiranju kvalitete izvještavanja po segmentima kako bi se utvrdila efikasnost, usklađenost i primjena MSFI 8. Uspješna primjena ovog standarda zahtjeva

[1]Dumbrava, P., Sucala, L. & Breban, L. (2009): IFRS 8- Operatng Segments, [Internet], raspoloživo na: http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1005.313&rep=rep1&type=pdf, [10.02.2017.]

dosljedno i inteligentno korištenje različitih računovodstvenih alata i financijskih elemenata računovodstvenih izvještaja na način da se jasno izražavaju sve bitne stavke neophodne za razumijevanje položaja i poslovne uspješnosti segmenata poduzeća.

Kroz istraživanje će se spoznati da li sva poduzeća, čijim se dužničkim ili vlasničkim instrumentima trguje na uređenom javnom tržištu, uredno ispunjavaju svoje obveze koje su dužni ispuniti zbog toga što su obveznici primjenjivanja MSFI 8. U ovom radu detaljnije će se istražiti da li poduzeća objavljuju sljedeće informacije o svojim poslovnim segmentima: opće informacije, informacije o iskazanoj dobiti, gubitku, imovini i obvezama, osnove mjerenja te usklađivanje ukupnih prihoda, iskazane dobiti, gubitka i obveza segmenata.

Kod istraživanja uspješnosti segmenata poslovnog subjekta u obzir će se uzimati financijski pokazatelji te će se pokušati dati odgovor na pitanje da li je nužno istina da najveći poslovni segmenti poduzeća donose najveću zaradu poduzeću. Sva ova istraživanja će se voditi na poslovnim subjektima koji kotiraju na Zagrebačkoj burzi, i to na njenom službenom tržištu tijekom 2016. godine.

Izvještavanje po segmentima je bitno kako zbog poslovanja samog poslovnog subjekta, tako i zbog razumijevanja njegovog poslovanja od strane različitih interesnih grupa, poput banaka, poslovnih partnera, državnih institucija, ali i konkurenata. Stoga će se postaviti temeljne hipoteze koje se tiču suglasnosti poslovnih segmenata sa MSFI8 te sa segmentnom uspješnosti.Prema Zakonu o računovodstvu, poduzeća čiji vrijednosni papiri kotiraju na uređenom tržištu ili su u procesu podnošenja prijave za uvrštavanje na burzu obveznici su sastavljanja financijskih izvještaja prema MRS-evima i MSFI-evima. Budući da MSFI 8 uređuje izvještavanje po segmentu, očekuje se da će se društva iz uzorka pridržavati odredbi standarda. Međutim, zbog problema praktičnog razumijevanja standarda, njihovih složenosti te nedorečenosti i neusklađenosti, gospodarski subjekti često ne ispunjavaju sve njihove zahtjeve. Sukladno prethodno navedenim argumentima, može se postaviti prva hipoteza koja se odnosi na usklađenost s MSFI-evima.

H_1: Informacije o segmentima prikazane su u skladu s MSFI 8.

Poduzeća najčešće određuju segmente prema svojim poslovnim djelatnostima. Polazeći od te tvrdnje, logično bi bilo zaključiti da će najvažnija poslovna djelatnost (najveći segment) biti i najprofitabilnija za društvo. Dakako, postoje slučajevi koji dokazuju da upravo inferiornije

djelatnosti poduzeća (manji segmenti) donose najveću dobit. Prema tome, druga se hipoteza odnosi na analiziranje profitabilnosti najvećeg segmenta.

H_2: Najveći poslovni segment poduzeća je najprofitabilniji.

1.2. Cilj rada

Ciljevi istraživanja su utvrditi koliko su informacije o segmentima u financijskim izvještajima sukladne s MSFI 8 te utvrditi da li postoji povezanost veličine i profitabilnosti poslovnih segmenata. Dakle, hipoteza koja tvrdi da su informacije o segmentima prikazane u skladu s MSFI 8 može se ili potvrditi ili opovrgnuti. Isto tako moguće je prihvatiti ili odbaciti drugu hipotezu koja tvrdi da najveći poslovni segment poduzeća koja kotiraju na Zagrebačkoj burzi poslovnom subjektu donosi najveći profit. Prethodno navedeno znači da je potrebno utvrditi povezanost između veličine segmenata te profita koje pojedini segmenti donose poduzeću.

1.3. Metode rada

Za potrebe diplomskog rada koristit će se nekoliko metoda analiziranja informacija neophodnih za kvalitetno pristupanje problemu: induktivna metoda (način zaključivanja kojim se analizom pojedinih čimbenika dolazi do općeg zaključka), deduktivna metoda (kod koje se iz općih sudova dolazi do pojedinačnih zaključaka te služi za objašnjenje činjenica i zakona), metoda analize (način zaključivanja koji se temelji na raščlanjivanju složenih pojmova na one jednostavnije). Nadalje, metoda analize dijeli se na deskriptivnu (koja opisuje elemente u nekoj cjelini) te eksplikativnu (kada se cjelina pokušava objasniti nekim njenim pojedinim elementima).Koristit će se i metoda sinteze (postupak objašnjavanja stvarnosti kroz sintezu jednostavnih sudova u složenije po zakonitostima formalne logike), metoda dokazivanja (koja obuhvaća sve prethodno navedene metode te joj je cilj utvrditi točnost neke spoznaje), metoda opovrgavanja (metoda suprotna prethodnoj, kada se provodi postupak pobijanja određene teze) te metoda deskripcije (metoda jednostavnog opisivanja činjenica, predmeta i procesa u prirodi te njihovih odnosa i veza, ali ne na znanstvenom tumačenju i objašnjavanju). U radu će također biti zastupljena i metoda brojenja (služi za utvrđivanje broja elemenata nekog skupa). Isto tako, koristit će se i metoda usporedbe te će

sena temelju usporedbe pokazatelja pojedinih poduzeća i njihova udjela u cjelokupnom uzorku doći do konačnih rezultata.

Glavni doprinos diplomskog rada i njegova istraživanja očitovat će se u pogledu davanja odgovora na pitanje da li i u kojem su stupnju sukladni financijski izvještaji s MSFI 8 onih poslovnih subjekata čiji financijski instrumenti kotiraju na uređenom tržištu. Odgovor na prethodno pitanje mogao bi biti od koristi različitim financijskim analitičarima te stranim ulagačima koji će temeljem ovih informacija lakše procijeniti rizik ulaganja te potpunost i iskoristivost financijskih izvještaja gospodarskih subjekata čijim se financijskim instrumentima trguje na Zagrebačkoj burzi.

Ranija istraživanja su se najviše bazirala na otkrivanju uzroka nepotpune praktične primjene MRS-eva i MSFI-eva u Republici Hrvatskoj i rješavanju problema sukladnosti. S druge strane, ovaj rad će se bazirati na evaluaciji nepotpune sukladnosti pa se može reći da do sada nije bilo radova slične tematike.

Rad može biti smjernica stvarnog prihvaćanja i sukladnosti međunarodnih direktiva ostalim poduzećima koja se neće nalaziti u ovom uzorku, a obvezna su sastavljati financijske izvještaje sukladno obvezama MSFI 8. Također, može biti od koristi pri boljem razumijevanju segmenata i njihovih značenja upravljačkom dijelu poduzeća.

1.4. Struktura rada

Diplomski rad će se bazirati na financijskim izvještajima namijenjenima eksternim korisnicima. Točnije, predmetom ovog istraživanja se smatra jedan bitan dio financijskog izvještavanja - izvještavanje po poslovnim segmentima. U prvom dijelu rada će biti riječi o sadržaju financijskih izvještaja, njihovoj strukturi te stvarnom značenju za eksterne korisnike te razne interesne skupine. Naravno, bitna komponenta diplomskog rada su računovodstveni standardi po kojima su financijski izvještaji i formirani. Posebno će se obratiti pozornost na MSFI 8, sukladno kojem se sastavljaju segmentni financijski izvještaji koji i jesu glavna tema diplomskog rada.

Drugi dio rada donosi dvije hipoteze. Prva pretpostavlja da su izvještaji po segmentu sastavljeni u skladu s MSFI 8, a druga da je najveći poslovni segment najprofitabilniji. Čitavo

istraživanje će se provoditi na uzorku gospodarskih subjekata čiji vrijednosni instrumenti kotiraju na Zagrebačkoj burzi, na način da će se u razmatranje uzeti samo ona poduzeća sa službenog tržišta. U uzorak se neće uvrštavati financijske institucije te poduzeća čiji se financijski izvještaji nisu mogli pronaći na službenim internet stranicama Financijske agencije.

Odredit će se opće segmentne informacije koje će se ponderirati i vrednovati te uspoređivati sa financijskim izvještajima temeljem različitih istraživačkih metoda. Isto tako, odredit će se i pokazatelji uspješnosti, kojima će se ispitivati profitabilnost najvećeg segmenta gospodarskog subjekta.

U zadnjem dijelu, na temelju rezultata istraživanja, donijet će se zaključak, sukladno kojem će se ili prihvatiti ili odbaciti prvotno navedene hipoteze.

2. EKSTERNO FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE

Računovodstvene informacije su informacije sadržane u financijskim izvještajima poslovnih subjekata[2]. Osnovni cilj postojanja financijskih izvještaja i računovodstvenih informacija je potpora procesu odlučivanja. Njihova važnost posebno dolazi do izražaja na tržištima kapitala gdje predstavljaju osnovni input za odluke investitora. Financijsko izvještavanje je, uz dodatne obveze i dobrovoljne informacije, dio korporativnog izvještavanja koje su poslovni subjekti dužni prezentirati javnosti.

Financijsko izvještavanje predstavlja komuniciranje informacija koje evidentira i mjeri financijsko računovodstvo prema vanjskim korisnicima[3]. Financijsko izvještavanje je bitan element uspješnog funkcioniranja tržišta kapitala. Njegova uloga je višestrukam ali najbitnija je smanjenje informacijske asimetrije. Naime, transparentnijim financijskim izvještavanjem smanjuje se mogućnost računovodstvenih prijevara i manipulacija koje su u prošlosti iz temelja uzdrmale tržišta kapitala.

Financijski izvještaji dijele se na obvezne i dobrovoljne. Obvezni su oni koji su zakonom regulirani te su obično pod nadležnošću neovisnih institucija koje razvijaju računovodstvene standarde. Na svjetskoj razini najpoznatiji suInternational Accounting Standards Board (dalje u tekstu: IASB) i Financial Accounting Standards Board (dalje u tekstu: FASB)[4]. Također, obvezne financijske izvještaje oblikuju i regulatorne institucije, od kojih je na svjetskoj razini najpoznatija Securities and Exchange Commission (dalje u tekstu: SEC).

Regulatorne institucije, kao i institucije koje se bave razvijanjem standarda imaju za cilj povećati razinu transparentnosti financijskih izvještaja. Svrha pooštravanja regulacija je povećanje efikasnosti tržišta. Kada menadžeri posjeduju mnogo više informacija o vrijednosti društva nego njegovi dioničari dolazi do nepravilnosti u odlučivanju, odnosno problema nepovoljnog izbora što stvara nepovjerenje u financijske izvještaje i neefikasnost tržišta. Da bi se taj problem uspio riješiti, bitno je smanjiti informacijsku asimetriju što je više moguće. Iako se ona nikad neće moći u potpunosti ukloniti, kroz kontinuirano poboljšanje i unaprjeđenje zakona, pravilnika i direktiva svakako dolazi do njezinog smanjenja.

[2]Gill, J.O., Chatton, M. (1999): Understanding Financial Statements, [Internet], raspoloživo na: http://cengagesites.com/academic/assets/sites/axzo/1560524251pv.pdf, [11.02.2017.].
[3]Čular, M. (2010): Analiza kvalitete godišnjeg izvješća u Republici Hrvatskoj, Diplomski rad, Ekonomski fakultet u Splitu, Split
[4]Baldarelli, M.G., Demartini, P., Mošnja-Škare, L. & Paolini, P. (2012): Accounting Harmonisation for SMES in Europe: Some Remarks on IFRS for SMES and Empirical Evidences, [Internet], raspoloživo nahttp://hrcak.srce.hr/file/151795, [11.02.2017.].

Dobrovoljni financijski izvještaji služe za javno promoviranje poslovnih subjekata. Sadrže različite financijske i nefinancijske izvještaje koji nisu nužni za objavljivanje s ciljem podizanja razine transparentnosti. Ova praksa suvremenih gospodarskih subjekata ima za cilj smanjenje rizika ulaganja i smanjenje troškova financiranja. Najčešće je riječ o različitim menadžerskim analizama, prognozama te sastancima s poslovnim analitičarima. Objavljivanjem ovakvih informacija stječe se povjerenje ulagača te poboljšanje ugleda društva te je evidentno da ovaj tip informacija donosi višestruke koristi gospodarskim subjektima.

2.1.Glavne karakteristike financijskih izvještaja

Financijski izvještaji predstavljaju financijsko stanje i financijski promet poslovnog subjekta. Predstavljaju finalni cilj računovodstvenog sustava koji nastaje kao rezultat prikupljanjam procesiranja i obrade računovodstvenih podataka. Za informacije u financijskim izvještajima bitno je da budu relevantne, pouzdane i razumljive osobama kojima su namijenjeni. Prema Zakonu o računovodstvu "...financijski izvještaji moraju pružiti istinit i fer prikaz financijskog položaja i uspješnosti poslovanja"[5].

Razlikujemo pet temeljnih financijskih izvještaja: Izvještaj o financijskoj dobiti na kraju razdoblja, Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti razdoblja, Izvještaj o promjenama kapitala tijekom razdoblja, Izvještaj o novčanim tokovima tijekom razdoblja i Bilješke.

2.1.1. Izvještaj o financijskoj dobiti na kraju razdoblja

Izvještaj o financijskoj dobiti na kraju razdoblja ili bilanca sustavno prikazuje pregled imovine, obveza i kapitala na određeni dan. Njena glavna karakteristika je statičnost. Sastoji se od aktive (imovina gospodarskog subjekta) i pasive (obveze i kapital gospodarskog subjekta). Između aktive i pasive mora postojati jednakost, iz čega se zaključuje da je imovina uvijek jednaka kapitalu i obvezama.

[5]Narodne novine, (2016): Zakon o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 120.

Prema Zakonu o računovodstvu[6],imovinu predstavljaju resursi koje kontrolira poduzetnik kao rezultat prošlih poslovnih događaja i iz kojih se u budućnosti očekuju priljevi ekonomskih koristi. Dakle, imovina se prikazuje u bilanci ako se: od nje očekuje buduća ekonomska korist, njena vrijednost može pouzdano izmjeriti i ako je pod kontrolom poduzetnika. Dijeli se na kratkotrajnu i dugotrajnu. U kratkotrajnu imovinu spada imovina s rokom realizacije do godine dana i s pojedinačnom vrijednosti manjom od 3.500,00 kn. Najčešće su to:

- zalihe sirovina i materijala, proizvodnja u tijeku, gotovi proizvodi i sl.
- potraživanja,
- financijska imovina: zajmovi, vrijednosni papiri, udjeli (dionice), dani krediti i depoziti i sl.
- novac u banci i blagajni.

Dugotrajna imovina je imovina čija je vrijednost veća od 3.500,00 kn s realizacijom duljom od jedne godine. Najčešće se koristi pri vlastitim proizvodnim procesima gospodarskog subjekta. U dugotrajnu imovinu spada:

- materijalna imovina,
- nematerijalna imovina,
- financijska imovina,
- dugotrajna potraživanja.

Pasiva bilance dijeli se na kapital i obveze. Kapital se dijeli na uplaćeni (nastaje uplatom sredstava od vlasnika) i na zarađeni (nastaje pozitivnim poslovanjem poduzeća). Uplaćeni kapital obuhvaća upisani temeljni kapital i kapitalne rezerve, a zarađeni obuhvaća rezerve iz dobiti, revalorizacijske rezerve, zadržanu dobit tedobit tekuće godine.

Druga stavka pasive, obveze, mogu biti kratkoročne i dugoročne. Za kratkoročne obveze se očekuje da će biti podmirene u redovitom poslovnom ciklusu, da će biti podmirene u roku od jedne godine, da se drže radi trgovanja te da poduzetnik nema pravo odgoditi njihovo podmirivanje najmanje dvanaest mjeseci nakon datuma bilance.

Dugoročne obveze moraju biti podmirene u roku duljem od godine dana, te u njih najčešće spadaju obveze prema povezanim društvima, kreditnim institucijama, dobavljačima i sl.

[6]Ibid.

2.1.2. Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti razdoblja

Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti razdoblja je financijski izvještaj koji prikazuje uspješnost poslovanja gospodarskog subjekta kroz vremensko razdoblje. Sadrži sve prihode i rashode te financijski rezultat gospodarskog subjekta.

Prihodi predstavljaju povećanje ekonomske koristi tijekom razdoblja ili smanjenje obveza, što ima za posljedicu povećanje glavnice. Dijele se na: poslovne prihode, financijske prihode, nerealiziranu dobit te ostale izvanredne prihode. Poslovni prihodi, koji su najučestaliji, priznaju se ukoliko su zadovoljeni sljedeći uvjeti:

- poduzetnik je prenio na kupca značajne rizike i koristi nad robom ili proizvodom,
- poduzetnik nema kontrolu nad prodanom robom ili proizvodom,
- iznos prihoda od prodaje robe ili proizvoda može se pouzdano izmjeriti,
- postoji očekivana vjerojatnost da će ekonomske koristi povezane s transakcijom pritjecati kod poduzetnika,
- troškovi vezani za prodaju proizvoda se mogu pouzdano izmjeriti[7].

Rashodi predstavljaju smanjenja ekonomske koristi kroz obračunsko razdoblje koji su nastali u obliku odljeva ili smanjenja imovine, a povećanja obveza što ima za posljedicu smanjenje vlastitog kapitala. Rashodi se dijele na redovne rashode, gubitke te nerealizirane gubitke, a priznaju se ukoliko zadovoljavaju:

- načelo nastanka poslovnih događaja,
- načelo opreznosti,
- načelo sučeljavanja prihoda i rashoda,
- rashodi se priznaju kada postoji vjerojatnost da će doći do odljeva budućih ekonomskih koristi što se povezuju sa smanjenjem imovine ili povećanjem obveza,
- rashodi se iskazuju kada se njihov iznos može pouzdano izmjeriti[8].

Rezultat poslovanja poslovnog subjekta može biti dobit ili gubitak, a ovisi o razinama prihoda i rashoda. Ukoliko su poslovni rashodi u obračunskom razdoblju viši od poslovnih

[7]Narodne novine, (2008): Odbor za standarde financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 30
[8]Ibid

prihoda, gospodarski subjekt ostvaruje gubitak, dok u suprotnom slučaju poslovni subjekt ostvaruje dobitak.

2.1.3. Izvještaj o promjenama kapitala tijekom razdoblja

Izvještaj o promjenama kapitala ili vlasničke glavnice tijekom razdoblja sljedeći je analizirani financijski izvještaj. Ovim se izvještajem prikazuju promjene (smanjenje ili povećanje) u kapitalu uspoređujući tekuću i prethodnu godinu. Prema tome može se reći da je povezan i saIzvještajem o financijskoj dobiti na kraju razdoblja (Bilancom) isa Izvještajem o sveobuhvatnoj dobiti razdoblja (Računom dobiti i gubitka). Promjene kapitala mogu biti različitog značaja te svakako nisu istoga učinka promjene kapitala koje nastaju kao rezultat pozitivnog financijskog rezultata i promjene kapitala koje nastaju revalorizacijom.

Prema MRS-u 1"gospodarski subjekt je dužan u ovom izvještaju iskazati:

- ukupnu sveobuhvatnu dobit razdoblja, iskazujući odvojeno ukupne iznose raspodjeljive vlasnicima manjinskih udjela,
- učinke retroaktivne promjene računovodstvenih politika ili retroaktivnog prepravljanja iznosa priznatih u skladu s MRS 8,
- iznose transakcija s vlasnicima u njihovom svojstvu kao vlasnika, prikazujući odvojeno uplate uloga vlasnika i raspodjele vlasnicima,
- uskladu između knjigovodstvenog iznosa svake komponente kapitala ina kraju razdoblja, uz odvojeno prikazivanje svake promjene"[9].

Najbitnija komponenta promjene kapitala je ona koja proizlazi iz zadržane dobiti. Zadržana dobit se povećava za iznos jednak dobiti razdoblja, odnosno, smanjuje se za iznos ostvarenog gubitka. Uz prethodno navedeno, gospodarski subjekt je prema MRS-u 1 „...dužan bilouIzvještaju o promjenama kapitala ili u Bilješkama, prezentirati iznos dividende koja jepriznata za raspodjelu vlasnicima tijekom razdoblja, kao i pripadajući iznos po bilanci..."[10] Sve ostale relevantne informacije koje pridonose jasnijem shvaćanju ovog financijskog izvještaja nalaze se u bilješkama.

[9]Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136.
[10]Ibid..

2.1.4. Izvještaj o novčanim tokovima tijekom razdoblja

„Izvještaj o novčanom toku sastavni je dio temeljnih financijskih izvještaja koji pokazuje izvore pribavljanja kao i način upotrebe novca. Kao što je poznato, novac je važna ekonomska kategorija i vrlo važan čimbenik u poslovanju svakog poduzeća“[11]. Osnovni elementi ovog izvještaja su primici i izdaci novca. „Radi razumijevanja izvještaja kao i samog načina sastavljanja potrebno je spomenuti i osnovne pojmove koji su vezani uz Izvještaj o novčanom toku. To su sljedeći pojmovi:

- novac koji obuhvaća novac u blagajni i na računima u banci,
- novčani ekvivalenti su kratkotrajna, visokolikvidna ulaganja koja se vrlo brzo mogu konvertirati u novac i koja nisu pod većim utjecajem rizika promjena vrijednosti,
- novčani tokovi jesu priljevi i odljevi novca i novčanih ekvivalenata,
- poslovne aktivnosti su glavne aktivnosti koje stvaraju prihod poduzeća i druge aktivnosti koje određuju rezultat (dobit) poduzeća, osim investicijskih i financijskih aktivnosti,
- investicijske (ulagateljske) aktivnosti vezane su uz stjecanje i otuđivanje dugotrajne imovine i drugih ulaganja koja nisu uključena u novčane ekivalente,
- financijske aktivnosti jesu aktivnosti vezane uz financiranje poslovanja i obuhvaćaju promjene vezane uz visinu i strukturu kapitala i obveza[12].

Primici i izdaci novca najčešće se razvrstavaju na poslovne, investicijske i financijske. Poslovni primici i izdaci su najvažniji za poduzeće jer su najučestaliji te imaju najznačajniji financijski utjecaj pa ih se slobodno može nazvati glavnim aktivnostima poduzeća. U ovoj skupini primitaka i izdataka najviše se ističu:

- novčani primici na osnovi prodaje robe ili pružanja usluga,
- novčani primici od provizija i naknada,
- novčani primici od osiguravajućeg društva,
- novčani izdaci dobavljačima za isporučenu robu ili usluge,
- novčani izdaci zaposlenima i za račun zaposlenih,
- novčani izdaci vezani uz porez na dobit,

[11]Žager K., Žager L. (1999): “Analiza financijskih izvještaja”, , Zagreb, str. 56.
[12]Ibid

- novčani izdaci za premije osiguranja[13].

Investicijske (ulagateljske) aktivnosti čine: nematerijalna imovina, materijalna imovina, financijska imovina te potraživanja s rokom dospijeća dužim od jedne godine. U investicijske aktivnosti spadaju:

- novčani primici od prodaje nekretnina, opreme, postrojenja i druge dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine,
- novčani primici od povrata danih kredita drugima,
- novčani primici od prodaje dionica i obveznica drugih poduzeča,
- novčani izdaci za nabavu nekretnina, opreme i druge dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine,
- novčani izdaci na osnovi kredita danih drugima,
- novčani izdaci za kupovinu dionica ili obveznica drugih subjekata[14].

Financijske aktivnosti se povezuju uz financiranje poslovanja, a najčešće transakcije koje spadaju u tu grupu su:

- novčani primici od emisije dionica,
- novčani primici od emisije obveznica i drugih vrijednosnih papira,
- novčani primici od primljenih kredita,
- novčani primici za otkup vlastitih dionica,
- novčani izdaci za dividende, kamate i sl.
- novčani izdaci na osnovi otplate kredita[15].

Izvještaj o novčanom toku može biti sastavljen direktnom ili indirektnom metodom. „Prema direktnoj metodi objavljuju se ukupni primici i ukupni izdaci novca razvrstani po osnovnim aktivnostima – poslovnim, investicijskim i financijskim, a kod indirektne metode poslovne aktivnosti ne iskazuju se kao bruto primici i bruto izdaci novca, već se neto dobit ili gubitak usklađuje za učinke transakcija nenovčane prirode“[16].

[13]Žager, K., Mamić Sačer, I., Sever, S. & Žager, L., (2008): Analiza financijskih izvještaja, Zagreb, str. 83.
[14]Ibid, str. 84.
[15]Ibid, str. 84.
[16]Žager K., Žager L. (1999): “Analiza financijskih izvještaja”, Zagreb, str 60.

2.1.5. Bilješke

Bilješke uz financijske izvještaje predstavljaju posljednji temeljni financijski izvještaj. „Komplementarne su s Bilancom, Računom dobiti i gubitka i Izvještajem o novčanom toku jer sadrže informacije koje dodatno pojašnjavaju vrijednost i prirodu nekih pozicija u tim izvještajima. Tako npr. u bilješkama trebaju biti prikazane metode procjene bilančnih pozicija, eventualna odstupanja od postavljenih metoda s razlozima odstupanja i kvantifikacijom prouzročenih efekata, pregled obveza s rokom dospijeća dužim od 5 godina, prosječan broj zaposlenih, broj i nominalna vrijednost izdanih dionica po vrstama itd. Jednom riječju, bilješke trebaju sadržavati sve one informacije koje se ne vide direktno iz temeljnih izvještaja a neophodne su za njihovo razumijevanje i ocjenu poslovanja. Sastavljanje i prezentiranje dodatnih informacija u formi bilješki pridonosi kvaliteti i upotrebljivosti računovodstvenih informacija.“[17]

2.2. Izvještavanje po segmentima

„Razlike u osnovnim postavkama obračunskih sustava pojedinih država nastaju zbog činjenice da su oblik i sadržaj financijskih izvještaja uređeni nacionalnim propisima i nacionalnim računovodstvenim standardima. U uvjetima globalizacije te razlike čine prepreku uspoređivanju financijskih izvještaja subjekta iz različitih država. Upravo odatle izvire harmonizacija računovodstvene prakse mjerenja, vrednovanja i iskazivanja rezultata poslovanja, osobito kod onih multinacionalnih kompanija koje moraju sastavljati konsolidirane financijske izvještaje. Kada bi se financijski izvještaji širom svijeta sastavljali na istoj metodološkoj osnovi, bilo bi ih jednostavnije sastavljati“[18]. Zbog toga se,između ostalog, na međunarodnoj razini analiza poslovanja poslovnog subjekta raščlanjuje na poslovne segmente. Međunarodni standard koji uređuje izvještavanjw po segmentu je MSFI 8 – poslovni segmenti[19], koji je zamjenio prethodno korišteni MRS 14.

[17]Ibid, str. 61..
[18]Turčić, M. (2012): “Harmoniziranje eksternog i internog financijskog izvještavanja po segmentima poslovanja”, str.713.
[19]Ernst & Young (2016): Segment reporting, Ernst & Young, [internet], raspoloživo na:http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/FinancialReportingDevelopments_BB0698_SegmentReporting_19May2016/$FILE/FinancialReportingDevelopments_BB0698_SegmentReporting_19May2016.pdf, 11.02.2017.

Poslovni segmenti predstavljaju profitne centre gospodarskog subjekta za kojeg se podrazumijeva da pridonosi produktivnosti poduzeća te da ostvaruje ciljane financijske rezultate. Poslovni segment[20] mora generirati prihode, ali i iziskivati troškove, o njemu se vode zasebne financijske informacije te se o njemu također izvještava i u internim izvještajima koji služe za donošenje poslovnih odluka. Važno je napomenuti da nije svaki dio subjekta ujedno i njegov poslovni segment, nego samo onaj koji zadovoljava određene kriterije.

2.2.1. Što je poslovni segment te kako treba izgledati

Poslovni segmenti su sastavni djelovi gospodarskog subjekta koji obavljaju različite poslovne djelatnosti, generiraju prihode i iziskuju rashode, Rezultate njihovog poslovanja analiziraju donosioci poslovnih odluka s ciljem raspoređivanja resursa i ocjenjivanja poslovanja.

Također, dijelovi poslovanja koji trenutno ne ostvaruju prihode, ali ih očekuju u budućnosti također se nazivaju poslovnim segmentima. Kriteriji koje određeni dio poslovnog subjekta mora zadovoljiti da bi se smatrao poslovnim segmentom su da:

- generirani prihod segmenta sudjeluje u ukupnim prihodima svih segmenata s deset ili više posto,
- iskazana dobit ili iskazani gubitak segmenta je deset ili više posto veći od ukupne dobiti svih poslovnih segmenata koji nisu iskazali gubitak ili ukupnog gubitka svih poslovnih segmenata koji jesu iskazali gubitak,
- imovina segmenta sudjeluje u ukupnoj imovini svih poslovnih segmenata s deset ili više posto[21].

Međutim, postoje i iznimke. Gospodarski subjekt ima pravo objediniti informacije o poslovnim segmentima segmenata koji ne prelaze prethodno navedene kvantitativne pragove. Na taj način stvara jedan segment, ali pod uvjetom da poslovni segmenti koje spaja imaju slična ekonomska obilježja te imaju slične prethodno navedene kriterije. Ukoliko vanjski

[20]Street, T., L., Nichols, N., B. & Gray, S., J. (2015): Has Business Segment Discosures under SFAS No.131 Improved in the Last Ten Years?, [Internet], raspoloživo na: http://www.sciedu.ca/journal/index.php/afr/article/viewFile/6543/4274, [09.02.2017.].
[21]Dumbrava, P., Sucala, L. & Breban, L. (2009): IFRS 8- Operating Segments, [Internet], raspoloživo na:http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1005.313&rep=rep1&type=pdf, [10.02.2017.].

prihodi segmenata čine manje od 75% ukupnog prihoda gospodarskog subjekta, svi ostali segmenti tretiraju se kao izvještajni. Dakle, nije važno prelaze li kvantitativne pragove.

Informacije o ostalim djelatnostima gospodarskog subjekta se prikazuju zajedno, pod kategorijom „svi ostali segmenti“.

Definiranje poslovnih segmenata radi se pomoću sljedećih koraka:

- identificiranje glavnog donositelja poslovnih odluka,
- utvrđivanje da segment generira prihode i iziskuje rashode,
- utvrđivanje da je rezultat poslovanja pod kontrolom glavnog donositelja poslovnih odluka i da mu služi kao baza za alociranje sredstava i procjenu segmentnog rezultata,
- utvđivanje da su dostupna zasebna financijska segmentna izvješća[22].

Ukoliko se ovim redosljedom pristupi identifikaciji poslovnih segmenata i zadovolje sve prethodno navedene točke, dolazi se do zaključka da se radi o poslovnom segmentu. Ako segment poduzeća odstupa od bilo koje prethodno navedene točke tad se on ne može nazvati poslovnim segmentom te ne smije biti prikazan kao poslovni segment u financijskim izvještajima, uz isključivanje prethodno navedenih iznimki.

2.2.2. Okvir za izvještavanje po segmentima

Godišnje izvještaje su prema Zakonu o računovodstvu dužni sastavljati sljedeći poduzetnici:”

- trgovačko društvo i trgovac pojedinac određeni propisima kojima se uređuju trgovačka društva,
- poslovna jedinica poduzetnika iz točke 1. ovoga stavka sa sjedištem u drugoj državi članici ili trećoj državi ako prema propisima te države ne postoji obveza vođenja poslovnih knjiga i sastavljanje financijskih izvještaja, te poslovna jedinica poduzetnika iz države članice ili treće države koji su obveznici poreza na dobit sukladno propisima kojima se uređuju porezi,
- podružnica inozemnih poduzetnika u Republici Hrvatskoj, ako ista nije poslovna jedinica, kako je određeno propisima kojima se uređuju trgovaška društva”[23]

[22]Turčić, M. (2012): Harmoniziranje eksternog i internog financijskog izvještavanja po segmentima poslovanja, [Internet], raspoloživo na: http://hrcak.srce.hr/96953, [12.02.2017.].

Nadalje, Zakon poduzetnike razvrstava na velike, srednje, male i mikro ovisno o pokazateljima. Pokazatelji na temelju kojih se razvrstavaju poduzetnici su:

- iznos ukupne aktive,
- iznos prihoda,
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine.

(1) Mikro poduzetnici su oni koji ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta:

- ukupna aktiva 2.600.000.00 kuna,
- prihod 5.200.00.00 kuna,
- prosječan broj radika tijekom poslovne godine – 10 radnika.

(2) Mali poduzetnici su oni koji nisu mikro poduzetnici i ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta:

- ukupna aktiva 30.000.000.00 kuna,
- prihod 60.000.000.00 kuna,
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 50 radnika.

(3) Srednji poduzetnici su oni koji nisu ni mikro ni mali poduzetnici i ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta:

- ukupna aktiva 150.000.000.00 kuna,
- prihod 300.000.000.00 kuna,
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 250 radnika.

(4) Veliki poduzetnici su:

- poduzetnici koji prelaze granične pokazatelje u najmanje dva od tri uvjeta iz prethodnog stavka ovog članka
- banke, stambene štedionice, institucije za elektronički novac, društva za osiguranje, društva za reosiguranje, leasing-društva, društva za upravljanje UCITS fondovima...[24]

[23]Narodne novine, (2016): Zakon o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 120.
[24]Ibid.

Struktura i sadržaj financijskih izvještaja u Republici Hrvatskoj formalizirani su MSFI-evima, MRS-evima i HSFI-evima[25]. Obveznici primjene prva dva prethodno navedena su velika poduzeća, dok su mala, mikro i srednja poduzeća obveznici primjene samo HSFI-eva.

S rastućim zahtjevima korisnika financijskih informacija zahtjeva se i kvalitetnije financijsko izvještavanje. Poslovanje gospodarskog subjekta se rasčlanjuje na poslovne segmente pomoću kojih njihovi korisnici lakše dolaze do poslovnih odluka. Prema tome, vidljivo je da je izvještavanje po segmentu veoma bitno područje financijskog izvještavanja. Uređuje ga MSFI 8, a glavna mu je karakteristika pružanje pravovremenih i pravovaljanih informacija korisnicima o poslovnim rezultatima i djelatnostima te okružju gospodarskog subjekta.

2.2.3. Obveznici izvještavanja po segmentima

Izvještavati po segmentima su obvezni svi poduzetnici čijim se dužničkim ili vlasničkim vrijednosnim papirima trguje na uređenom tržištu. Isto tako, obveznici izvještavanja po segmentima su i oni gospodarski subjekti koji su u postupku predavanja svojih financijskih izvještaja regulatornom tijelu zbog izdavanja financijskih instrumenata na javnom tržištu[26].

Budući da segmentalno izvještavanje uređuju Međunarodni Standardi, mali, mikro i srednji poduzetnici nisu njihovi obveznici. Međutim, to ne znači da je njima zabranjeno plasirati informacije po segmentima eksternim korisnicima. Dapače, to se može smatrati i poželjnim uzimajući u obzir sve prednosti transparentnog poslovanja, ali se te informacije ne smiju nazivati „segmentalnim informacijama“.

Najbitnije stavke u izvještavanju po segmentima jesu prihodi (dio prihoda subjekta koji se može izravno pripisati segmentu ili na njega razumno rasporediti), rezultati segmenta (računaju se tako da se od prihoda oduzmu rashodi) te imovina i obveze segmenta (imovina i obveze segmenta kojima on upravlja tijekom poslovnih aktivnosti raspoređujući ih na direktan način ili po principu razumnog raspoređivanja).

[25]Računovodstvo i financije, (2016): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, [Internet], raspoloživo na: http://www.rif.hr/Uploads/MSFI%20NULTI.pdf, [11.02.2017.].
[26]Ibid

Gospodarski subjekti su dužni objaviti određene informacije o segmentu, sukladno MSFI-ju 8, a to su:

- opće informacije o segmentu,
- informacije o iskazanoj/m:
    - dobiti,
    - gubitku,
    - imovini,
    - obvezama.
- informacije o osnovama mjerenja,
- usklađivanje:
    - ukupnih prihoda,
    - iskazane dobiti,
    - iskazanog gubitka,
    - iskazanih obveza.
- informacije o proizvodima i uslugama,
- informacije o teritorijalnim područjima,
- informacije o bitnim kupcima,

Opći podaci koje je poslovni subjekt dužan objaviti su:

- čimbenici upotrijebljeni za određivanje segmenata subjekta o kojima se izvještava, uključujući osnovu organizacije (na primjer je li rukovodstvo odlučilo organizirati subjekt na temelju razlika u proizvodima i uslugama, zemljopisnih područja, regulatornih okruženja ili kombinacije čimbenika te jesu li poslovni segmenti objedinjeni)
- vrste proizvoda i usluga od kojih svaki segment o kojemu se izvještava ostvaruje prihod[27].

Poslovni subjekt je dužan objaviti dobit ili gubitak svakog izvještajnog segmenta. „Subjekt je dužan objaviti vrijednost ukupne imovine i ukupnih obveza svakog izvještajnog segmenta ako se takvi izvještaji redovito dostavljaju glavnom donositelju poslovnih odluka. Subjekt je također dužan o svakom izvještajnom segmentu objaviti sljedeće podatke ako su navedeni iznosi uključeni u vrijednost dobiti ili gubitka segmenta koji ispituje glavni donositelj odluka

[27]Grupa autora, (2016): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Zagreb, str 629-630.

ili koji mu se inače redovito dostavljaju iako nisu uključeni u tu vrijednost dobiti ili gubitka segmenta:

- prihode od vanjskih kupaca,
- prihode iz transakcija s drugim poslovnim segmentima istog subjekta,
- prihode od kamata,
- kamatne troškove,
- amortizaciju,
- značajne stavke prihoda i rashoda objavljene u skladu s točkom 97.MRS-a 1- *Prezentacija financijskih izvještaja* (kako je revidiran 2007.),
- udio subjekta u dobiti i gubicima pridruženih društava i zajedničkih pothvata koji su obračunati metodom udjela,
- rashod za porez na dobit ili prihod od poreza na dobit,
- značajne nenovčane stavke osim amortizacije[28].

„Subjekt za svaki izvještajni segment objavljuje sljedeće informacije ako su utvrđeni iznosi uključeni u mjerilo imovine segmenta koje preispituje glavni donositelj poslovnih odluka ili ako mu se redovito podnose na uvid, čak i ako nisu uključeni u mjerilo imovine segmenta:

- iznos ulaganja u pridružene subjekte i zajedničke pothvate obračunat metodom udjela,
- iznose povećanja dugotrajne imovine, izuzev financijskih instrumenata, odgođene porezne imovine, neto imovine na temelju definiranih primanja i prava koja proizlaze iz ugovora o osiguranju“[29].

Resursi se pridružuju segmentima na osnovi informacija koje se prezentiraju donositeljima odluka. Vrijednost svake stavke segmenta utječe na njegove rezultate. „Usklađivanja i brisanja izvršena prilikom izrade financijskih izvještaja subjekta i raspoređivanje prihoda, rashoda, te dobiti ili gubitaka uključuju se u određivanje dobiti ili gubitaka segmenta o kojemu se izvještava ako su uključeni u mjerenje dobiti ili gubitaka segmenta koje koristi glavni donositelj odluka. Slično tomu, za taj se segment objavljuje samo ona imovina i obveze koje su uključene u mjerenje imovine segmenta i obveza segmenta koje koristi glavni

[28]Ibid, str. 630.
[29]Ibid, str. 630.

donositelj odluka. Ako su iznosi raspoređeni na dobit i gubitak, te imovinu ili obveze segmenta o kojemu se izvještava, moraju biti razumno raspoređeni“[30].

Kod procesa mjerenja, gospodarski subjekt se može služiti dvjema solucijama. Ako glavni donositelj odluka koristi samo jedno mjerenje dobiti ili gubitka poslovnoga segmenta, te imovine segmenta ili obveza segmenta pri ocjenjivanju poslovnih rezultata segmenta i odlučivanja načina na koji će se rasporediti resursi, dobit ili gubitak segmenta, te imovina i obveze objavljuju se u skladu s tim mjerenjem. Ako glavni donositelj odluka koristi nekoliko mjerenja dobiti ili gubitaka poslovnoga segmenta, te imovine segmenta ili obveza segmenta, izvještava se u skladu s mjerenjima za koja rukovodstvo smatra da su određena u skladu s načelima mjerenja koja su najviše sukladna onima koja se primjenjuju pri mjerenju odgovarajućih iznosa u financijskim izvještajima subjekta“[31].

Načini mjerenja rezultata segmenta moraju se objaviti zbog boljeg razumijevanja fiznancijskih izvještaja. Podaci koje je subjekt dužan objaviti su:

- „osnovu računovostva za sve transakcije između segmenata o kojima se izvještava,
- vrstu razlika između mjerenja dobiti ili gubitaka segmenta o kojemu se izvještava i dobiti ili gubitaka subjekta prije rashoda za porez na dobit ili prihoda od poreza na dobit i prestanka poslovanja (.....). Te razlike mogu uključivati računovodstvene politike i politike raspoređivanja troškova nastalih na središnjoj razini, koje su potrebne za razumijevanje objavljenih podataka u segmentu,
- vrstu razlikaizmeđu mjerenja imovine segmenta u kojemu se izvještava i imovine subjekta (....). Te razlike mogu uključivati računovodstvene politike i politike raspoređivanja imovine koja se zajednički koristi, koje su potrebne za razumijevanje objavljenih podataka o segmentu,
- vrstu razlika između mjerenja obveza segmenta u kojemu se izvještava i obveza subjekta (.....). Te razlike mogu uključivati računovodstvene politike i politike raspoređivanja obveza koje su zajednički korisne, koje su potrebne za razumijevanje objavljenih podataka o segmentu,
- vrstu promjena s obzirom na prethodna razdoblja u metodama mjerenja koje se koriste za određivanje dobiti ili gubitaka segmenta o kojemu se izvještava i utjecaja, ako postoji, tih promjena na mjerenje dobiti ili gubitaka segmenta,

[30]Ibid, str. 630
[31]Ibid, str. 631

- vrste i učinke asimetričnih raspoređivanja na segmente o kojima se izvještava. Na primjer, subjekt može rasporediti rashod za amortizaciju na segment bez da taj segment rasporedi i povezanu amortizirajuću imovinu“[32].

Sljedeće na redu su informacije o usklađivanju. Gospodarski subjekt mora provesti usklađivanje sljedećih stavki:

- ukupnih prihoda segmenata o kojima se izvještava s prihodom subjekta,
- ukupnih mjerenja dobiti ili gubitaka segmenta o kojemuse izvještava s dobiti ili gubicima subjekta prije rashoda za porez (prihoda od poreza) i prestanka poslovanja. Međutim, ako subjekt rasporedi stavke kao što su rashod za porez (prihod od poreza) na segmente o kojima izvještava, subjekt može usporediti ukupna mjerenja dobiti ili gubitaka segmenata s dobiti ili gubicima nakon tih stavki[33].

„Sve je značajne stavke za usklađivanje potrebno odvojeno utvrditi i opisati. Na primjer iznos svake značajne prilagodbe potrebne za usklađivanje dobiti ili gubitaka segmenta o kojemu se izvještava s dobiti ili gubicima subjekta, koji proizlazi iz različitih računovodstvenih politika, odvojeno se utvrđuje i opisuje“[34].

Gospodarski subjekt je u financijskim izvještajima dužan navesti podatke o proizvodima i uslugama. U te podatke spadaju prihodi za proizvode, skupine proizvoda, usluge ili skupine usluga. Prezentirane informacije se trebaju temeljiti na financijskim podacima koji se upotrebljuju za izradu financijskih izvještaja subjekta.

Sljedeće na redu što poduzeće mora objaviti su podaci o zemljopisnim područjima. To uključuje:

- „prihode od vanjskih klijenata podijeljene na (1) prihode ostvarene u državi sjedišta subjekta i na (2) ukupne prihode ostvarene u svim stranim državama u kojima subjekt ostvaruje prihod. Ako su prihodi od vanjskih klijenata ostvareni u pojedinoj stranoj državi značajni, te je prihode potrebno odvojeno objaviti. Subjekt je dužan objaviti osnovu podjele prihoda od vanjskih klijenata po pojedinim državama,

[32]Ibid, str. 631
[33]Ibid, str. 632
[34]Ibid, str. 632

- dugotrajnu imovinu, osim financijskih instrumenata, odgođenu poreznu imovinu, imovinu od primanja nakon prestanka zaposlenja i prava koja proizlaze iz ugovora o osiguranju iz (1) države sjedišta subjekta i (2) svih stranih država ukupno u kojima subjekt posjeduje imovinu. Ako je imovina u pojedinoj stranoj državi značajna, tu je imovinu potrebno odvojeno objaviti.“[35]

„Objavljeni se iznosi moraju temeljiti na financijskim podacima koji su upotrijebljeni za izradu financijskih izvještaja subjekta. Ako potrebni podaci nisu dostupni i ako bi troškovi njihove pripreme bili previsoki, tu je činjenicu potrebno objaviti.“[36]

Što se tiče podataka o značajnim kupcima, gospodarski subjekt je dužan objaviti informacije u kojoj se mjeri na njih oslanja. „Ako prihodi od transakcija s jednim vanjskim kupcem sačinjavaju deset ili više posto subjekta, subjekt objavljuje tu činjenicu, ukupan prihod od svakog takvog kupca te identitet segmenta ili segmenata koji prijavljuju prihode. Subjekt ne mora objaviti identitet najvećeg kupca ni iznos prihoda kojeg je svaki segment prijavio od takvog kupca. Za potrebe ovog MSFI-ja, skupina subjekata za koju izvještajni subjekt zna da je pod zajedničkom kontrolom smatra se jednim kupcem. Ipak, traži se prosudba kako bi se ocjenilo smatra li se i neka vlada (nacionalna, državna, pokrajinska, teritorijalna, domaća ili strana, uključujući vladine agencije i slična tijela, bilo na lokalnoj, nacionalnoj ili međunarodnoj razini) i subjekti za koje izvještajni subjekt zna da su pod kontrolom te vlade jednim kupcem. Izvještajni subjekt je prilikom procjene dužan razmotriti u kojoj su mjeri ti subjekti ekonomski povezani“[37].

2.3. Uloga računovodstva i financijskog izvještavanja

Uloga računovodstva u poslovanju poduzeća je veoma bitna, pa ne čudi informacija da počeci računovodstva sežu u daleku prošlost. Naime, postoje povijesni podaci da su 5000 godina p.k. u sumeranskoj civilizaciji ljudi simbolima bilježili poslovne transakcije.

[35]Ibid, str. 633
[36]Ibid, str. 633
[37]Ibid, str. 633

Računovodstvena obrazovanja ljudi su stjecali već u drevnom Egiptu i Babilonu prije više od 3000 godina. Računovodstvu je oduvijek blizak pojam bila i revizija koja se provodila u antičkoj Grčkoj već od 1400. p.k. Upravo u antičkoj Grčkoj računovodstvo i revizija dobivaju na važnosti.

U ta doba, najviše se vodilo računa o upravljanju državnom imovinom, te su se često na bitne građevine tog vremena urezivali podaci o trošku njihove gradnje. Npr. zna se da je Keopsova piramida koštala 1500 talenata, dok je izgradnja Partenona koštala 469 talenata. Prva škola u kojoj se podučavalo računovodstvo bila je u Bizantskom carstvu gdje je Konstantin osnovao prvu javnu upravnu školu.

Kroz srednji vijek računovođe su bile ugledni i pismeni ljudi. „Razvoj računovodstva i računovodstvene profesije temeljio se na prijenosu vještine i tradicije u vođenju poslovnih knjiga. U to vrijeme nije postojao sistem obrazovanja za računovodstvenu profesiju. Tradicionalni prijenos računovodstvene vještine, posebice dvojnog knjigovodstva razvijale su i njegovale poznate mletačke, genovske i firentinske obitelji (Bracci, Lorenzo, Medici).[38]

Prvo djelo u kojem se detaljno sistematizira dvojno knjigovodstvo napisao je Luca Pacioli 1494. godine a nosi naziv „Summa de arithmetica, geometria, proportioni, et proportionalita“ te njega zbog toga nazivamo „otac suvremenog računovodstva“. Međutim, „najnovijim istraživanjima utvrđeno je da je prvo pisano znanstveno djelo o metodi dvojnog knjigovodstva napisao Benko Kotrulić 1458. godine u Napulju. – „O trgovini i savršenom trgovcu“ – a tiskano je 1573. godine u Veneciji“[39] pa se može zaključiti da je Benko Kotrulić (Benedikt Kotruljević) ipak prvi sistematizirao dvojno knjigovodstvo.

Kroz naredna stoljeća dolazi do postupnog razvoja računovodstva koje se u potpunosti razvija u 20. stoljeću. Rastom financijskih tržišta te procesom globalizacije dolazi do usavršavanja i ujednačavanja računovodstva i financijskog izvještavanja na svjetskoj razini. Ovakav pristup je omogućio računovodstvu držanje koraka s informatičkom sadašnjošću te njegovo konstantno moderniziranje i usklađvanje potrebama modernog čovjeka.

Moderno računovodstvo predstavlja skup različitih znanstvenih metoda koje osiguravaju informacije o nastalim poslovnim događajima, njihovoj analizi i kontroli te planiranju budućih poslovnih i ekonomskih događaja. “Istraživanje uloge i strukture računovodstva je

[38]Kapić, J., (2008): Računovodstvo, Sarajevo, str. 16.
[39]Ibid, str. 17.

zahtjevan istraživački zadatak posebice u suvremenim uvjetima globalizacije financijskih tržišta i suvremene informatičke tehnologije. U računovodstvu razvijenih zemalja najčešće se navode sljedeći aspekti:

- računovodstvo kao vještina, tehnika ili umijeće,
- računovodstvo kao znanstvena disciplina,
- računovodstvo kao uslužna funkcija pravne osobe/kompanije,
- računovodstvo kao dio upravljačkog sustava pravne osobe/kompanije."[40]

Računovodstvo kao vještina podrazumijeva znanje i vještinu evidentiranjanastalih ekonomskih (poslovnih) događaja. Računovodstvo kao znanstvena disciplina definira da je računovodstvo logično zaključivanje prema prethodno utvrđenim kriterijima računovodstvene prakse. Računovodstvo kao uslužna funkcijasvrstava računovodstvo u skup ostalih uslužnih aktivnosti gospodarskog subjekta koja se bavi pružanjem određenih (financijskih) informacija. Računovodstvo kao dio upravljačkog informacijskog sustava pravne osobe svrstava računovodstvo u grupu informacijskih sustava u gospodarskom subjektu te se bavi mjerenjem, procesiranjem i komuniciranjem poslovnih događaja.

Temeljne pretpostavke računovodstva su:

- koncept kontinuiteta,
- konzistentnost,
- koncept nastanka događaja.

Koncept kontinuiteta podrazumijeva da će gospodarski subjekt nastaviti poslovati u budućnosti u dosadašnjem obimu poslovanja te da neće doći do velikih financijskih poteškoća koje mogu ugroziti opstanak poduzeća. Konzistentnost se odnosi na dosljedno primjenjivanje računovodstvenih politika, iako se i one mogu mijenjati ukoliko za to postoje valjani razlozi koji se moraju obrazložiti. Kada se računovodstvene politike mijenjaju, gospodarski subjekt je dužan kvantificirati utjecaj njihove promjene. Koncept nastanka događaja govori da se poslovne promjene priznaju u trenutku njihova nastanka. Prihodi i rashodi se priznaju onda kad su nastali (a ne onda kad je novac primljen, odnosno plaćen).

Računovodstvo ima svoja načela, a to su:

- načelo opreznosti,

[40]Ibid, str. 18.

- načelo prevage suštine nad formom,
- načelo značajnosti.

Načelo opreznosti nastaje zbog neizvjesnosti poslovanja. Sukladno ovom načelu, prihodi se priznaju kada su stvarno nastali, odnosno kada su zaista zarađeni, dok se rashodi priznaju i onda kada su mogući. Prevaga suštine nad formom sugerira da se poslovne promjene trebaju prezentirati u skladu s njihovim sadržajem, a ne sukladno zakonskoj formi. Načelo značajnosti govori da se pri izradi izvještaja najviše treba bazirati na pozicije koje izravno utječu na prosudbu donosioca odluka. Dakle, trebaju se navoditi one informacije čijim se izostavljanjem izravno mijenjaju odluke ili donose krive prosudbe.

Računovodstvo slijedi računovodstvene politike. Računovodstvene politike predstavljaju izbore između različitih alternativa. One su skup načela, pravila i postupaka koje menadžment koristi prilikom sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja. Gospodarski subjekt treba primjenjivati onu računovodstvenu politiku koja će što realnije prikazivati njegov financijski položaj i poslovnu uspješnost. Prema ranije navedenoj pretpostavci dosljednosti, poduzeća ne bi trebala mijenjati već izabrane politike. Ali, promjenom zakona ili zbog različitih promjena u poslovanju poduzeća, računovodstvene politike je ipak dopušteno mijenjati. U slučaju promjene računovodstvene politike menadžment je dužan to navesti u bilješkama te objasniti razloge njene promjene i učinke primjene nove računovodstvene politike.

Informacije koje pruža računovodstvo višestruko služe poslovanju gospodarskog subjekta. Kvalitetno funkcioniranje računovodstvenog sustava preduvjet je poslovne uspješnosti poduzeća. Računovodstvene informacije koriste se u svim segmentima poslovanja što ga čini izuzetno bitnim poduzeću. Planiranje poslovanja, njegovu analizu ili kontrolu nemoguće je provoditi bez adekvatne primjene računovodstva.

Proces računovodstva počinje analiziranjem i sistematiziranjem računovodstvenih podataka koji se pretvaraju u informacije, odnosno u financijske izvještaje. Efikasna upotreba računovodstva temelji se na razumijevanju financijskih izvještaja, odnosno preciznim čitanjem i interpretiranjem pozicija koje oni sadrže. Dakle, financijski izvještaji su finalni

proizvod računovodstvenog procesa te se u njima nalaze informacije o financijskom položaju, uspješnosti poslovanja te novčanom tijeku poduzeća koje koriste različite interesne skupine[41].

Računovodstvo je zapravo proces kojem se može pristupati na dva načina, a to su tradicionalni i funkcionalni. Tradicionalni pristup dijeli se na faze:

- računovodstvenog planiranja,
- knjigovodstva,
- računovodstvene kontrole,
- računovodstvene analize,
- računovodstvenog informiranja,

Računovodstveno planiranje vodi evidenciju o budućim događajima. Ono se bazira na poslovne promjene koje će u budućnosti biti predmet računovodstva (npr. predračuni).

Knjgovodstvo prestavlja najbitniji dio računovodstva. Orijentirano je na prošlost te se bavi poslovnim promjenama koje su se zaista dogodile (npr. obračun proizvodnje). Računovodstvena kontrola preispitiva pouzdanost informacija koje se koriste u računovodstvenom procesu, kontrolira dokumente, izlazne informacije, utvrđene obračune i sl. Računovodstvena analiza uspoređuje predračune i obračune. Utvrđuje razloge i učinke njihova međusobnog odstupanja. Računovodstveno informiranje predstavlja završnu fazu te objedinjuje sve prethodne faze računovodstva.Izvješćuje interne i eksterne korisnike financijskih informacija formirajući računovodstvene i financijske izvještaje,

Funkcionalni, ili moderni pristup računovodstvo dijeli na:

- financijsko računovodstvo,
- upravljačko računovodstvo.

Financijsko računovodstvo pruža informacije prvenstveno eksternim korisnicima (kupci, kreditori isl.). Informacije koje pruža prezentirane su sukladno računovodstvenim standardima i načelima. Prikazane informacije su povijesnog karaktera te daju sažeti prikaz poduzeća kao cjeline. Upravljačko računovodstvo prezentira informacije internim korisnicima, u pravilu menadžmentu kao pomoć pri donošenju odluka. Za razliku od

[41]Elliott, B., Elliott, J. (2011): Financial Accounting and Reporting, [Internet], raspoloživo na: http://www.koledza.1v/best/download/biblioteka/Financial_Accounting.pdf, [10.02.2017.].

financijskog računovodstva, karakterizira ga sadržajna fleksibilnost. Informacije sadržane u izvještajima upravljačkog računovodstva odnose se na buduće poslovne događaje[42].

2.4. MRS, MSFI i HSFI

Kako dolazi do promjena u poslovnom okruženju gospodarskih subjekata, tako se javlja potreba usklađivanja računovodstvenih standarda s nastalim promjenama.MRS-evi, kasnije nadopunjavani MSFI-evima predstavljaju internacionalna pravila pripremanja i izvještavanja svih relevantnih računovodstvenih elemenata gospodarskih subjekata. Zbog sve bržeg razvoja financijskih tržišta te neujednačenog globalnog gospodarskog razvoja, nužnost ažuriranja i koordiniranja financijskih izvještavanja dobiva na značaju u suvremenom globalnom poslovanju. Ove standarde donosi Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (International Accounting Standard Board). „IASB se obvezao razvijati, u javnom interesu, jedan skup visoko kvalitetnih, globalnih računovodstvenih standarda koji zahtijevaju transparentne i usporedive informacije u općenamjenskim financijskim izvještajima. U ostvarivanju tih ciljeva, IASB surađuje s nacionalnim kreatorima standarda kako bi se postiglo zbližavanje računovodstvenih standarda diljem svijeta.“[43].

Okvir IASB-aje:

- “razvoj budućih MSFI-a i pregledavanje postojećih MSFI-a, i
- unaprjeđivanje harmonizacije regulative, računovodstvenih standarda i postupaka koji se odnose na prezentiranje financijskih izvještaja pružajući osnovicu za smanjivanjebroja alternativnih postupakadopuštenih MSFI-ima.

Osim toga, Okvir može pomoći:

- sastavljačima financijskih izvještaja u primjenjivanju MSFI-a i rad s temama koje još nisu uređene Standardom ili SOO-ima,
- revizorima u formiranju mišljenja o tome jesu li financijski izvještaji u skladu s MSFI-ima,

[42]Jones, M. (2006): Menagement accounting, John Wiley & Sons Ltd., England
[43]Narodne novine, (2008): Odbor za standarde financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 30.

- korisnicima financijskih izvještaja u interpretiranju informacija sadržanih u financijskim izvještajima sastavljenim u skladu s MSFI-ima i
- onima koji su zaintereirani za rad IASB-a pružajući im informacije o njegovom pristupu u formuliranju računovodstvenih standarda."[44]

Izvještavanje po MRS-evima i MSFI-evima regulira Uredba Europskog parlamenta (1606/2002), koja ističe sljedeće: "Kako bi se pridonijelo boljem funkcioniranju unutarnjeg tržišta, od trgovačkih društava čije dionice kotiraju na burzitreba se zahtjevati da primjenjuju skupinu visoko kvalitetnih međunarodnih računovodstvenih standarda za sastavljanje njihovih konsolidiranih financijskih izvještaja. Nadalje je važno da su standardi financijskog izvještavanja koje primjenjuju trgovačka društva Zajednice koja sudjeluju na financijskim tržištima međunarodno prihvaćeni i da predstavljaju istinske svjetske standarde. To podrazumijeva sve veće ujednačavanje trenutačnih Međunarodnih Standarda s krajnjim ciljem postizanja jedinstvene skupine globalnih računovodstvenih standarda." [45]

U nastavku su prikazani svi MRS-evi i MSFI-evi koji se trenutno primjenjuju:

MRS 1 - Prezentiranje financijskih izvještaja

MRS 2 - Zalihe

MRS 7 – Izvještaj o novčanim tokovima

MRS 8 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške

MRS 10 – Događaji nakon izvještajnog razdoblja

MRS 11 – Ugovori o izgradnji

MRS 12 – Porez na dobit

MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema

MRS 17 – Najmovi

MRS 18 – Prihodi

MRS 19 – Primanja zaposlenika

MRS 20 – Računovodstvo državnih potpora i objavljivanje državne pomoći

MRS 21 – Učinci promjena tečaja stranih valuta

MRS 23 – Troškovi posudbe

[44]Ibid, str. 146

[45]Službeni list Europske unije (2002): Uredba (EZ) br. 1606/2002 Europskog parlamenta i Vijeća, [Internet], raspoloživo na: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32002R1606, [11.02.2017.].

MRS 24 – Objavljivanje povezanih osoba

MRS 26 – Računovodstvo i izvješćivanje mirovinskim planovima

MRS 27 –Nekonslidirani financijski izvještaji

MRS 28 – Udjeli u pridruženim subjektima i zajedničkim pothvatima

MRS 29 – Financijsko izvještavanje u hiperinflacijskim gospodarstvima

MRS 32 – Financijski instrumenti: prezentiranje

MRS 33 – Zarada po dionici

MRS 34 – Financijsko izvještavanje za razdoblja tijekom godine

MRS 36 – Umanjenje imovine

MRS 37 – Rezerviranja, nepredviđene obveze i nepredviđena imovina

MRS 38 – Nematerijalna imovina

MRS 39 – Financijski instrumenti: priznavanje i mjerenje

MRS 40 – Ulaganja u nekretnine

MRS 41 – Poljoprivreda

MSFI 1 – Prva primjena Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja

MSFI 2 – Plaćanje temeljeno na dionicama

MSFI 3 – Poslovna spajanja

MSFI 4 – Ugovori o osiguranju

MSFI 5 –Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja

MSFI 6 – Istraživanje i procjena mineralnih resursa

MSFI 7 – Financijski instrumenti: objavljivanje

MSFI 8 – Poslovni segmenti

MSFI 10 – Konsolidirani financijski izvještaji

MSFI 11 – Zajednički poslovi

MSFI 12 – Objavljivanje udjela u drugim subjektima

MSFI 13 – Mjerenje fer vrijednosti[46]

[46]Grupa autora, (2016): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Zagreb

Također, u Republici Hrvatskoj određeni gospodarski subjekti svoje financijske izvještaje sastavljaju sukladno Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja. Zakonom određeni korisnici HSFI-a su mikro, mali i srednje veliki poduzetnici. U nastavku slijedi prikaz svih HSFI-a:

HSFI 1 – Financijski izvještaji

HSFI 2 – Konsolidirani financijski izvještaji

HSFI 3 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške

HSFI 4 – Događaji nakon datuma bilance

HSFI 5 – Dugotrajna nematerijalna imovina

HSFI 6 – Dugotrajna materijalna imovina

HSFI 7 – Ulaganja u nekretnine

HSFI 8 – Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja

HSFI 9 – Financijska imovina

HSFI 10 – Zalihe

HSFI 11- Potraživanja

HSFI 12 – Kapital

HSFI 13 – Obveze

HSFI 14 – Vremenska razgraničenja

HSFI 15 – Prihodi

HSFI 16 – Rashodi

HSFI 17 - Poljoprivreda[47]

2.5. Uređena financijska tržišta

Financijska tržišta su tržišta koja preusmjeravaju financijska sredstva od subjekata koji imaju višak do subjekata koji imaju manjak financijskih resursa. Financijska tržišta važan su faktor svakog gospodarstva jer se preko njih povećava ekonomska efikasnost.

[47]Ibid.

Financijska tržišta se razlikuju među zemljama te se prema tomu mogu razlikovati dva različita financijska sustava:

- financijski sustav orijentiran bankama (Njemačka, Francuska...)
- financijski sustav orijentiran burzama (SAD, Velika Britanija...)

Osnovni način financiranja zemalja sa financijskim sustavima orijentiranima bankama su bankarski krediti te su to najčešće zemlje s tranzicijskim gospodarstvima. Upravo zbog toga, vlade takvih zemalja moraju dosta vremena posvetiti uređenju i unaprjeđenju financijskih sustava. Moderan i brz financijski razvitak omogućava brži gospodarski razvitak.

Postoje dvije metode prikupljanja sredstava na financijskom tržištu. Prva je izdavanje obveznica ili hipoteka. Prema ugovoru, ovi instrumenti predstavljaju obvezu za dužnika prema imatelju instrumenta u obliku fiksnih novčanih iznosa u redovitim intervalima do datuma dospijeća. Dužnički instrumenti mogu imati različite datume dospijeća. Ukoliko je rok dospijeća kraći od jedne godine, kaže se da je kratkoročan. Ukoliko je rok dospijeća između jedne i deset godina, kaže se da je srednjoročan, a ako je rok dospijeća dulji od deset godina, kaže se da je to dugoročan dužnički instrument. Druga metoda je emitiranje vlasničkih udjela, kao što su dionice. Ova sredstva nemaju rok dospijeća pa se smatraju dugoročnim vrijednosnim papirima. Imatelj dionice ima potraživanje za udio u neto imovini i udio u neto dobiti. Loša strana posjedovanja ove vrste vrijednosnica je ta što se dioničari naplaćuju nakon podmirenja obveza prema imateljima obveznica gospodarskog subjekta.

Razlikuju se primarna i sekundarna tržišta kapitala. "Primarna tržišta vrijednosnica javnosti nisu dovoljno poznata jer se prodaja vrijednosnica prvim kupcima često odvija iza zatvorenih vrata. Važna financijska institucija koja pomaže u početnoj prodaji vrijednosnih papira na primarnom tržištu naziva se investicijska banka. Ona to čini upisom izdanja vrijednosnica: time jamči cijenu izdanja vrijednosnih papira koje potom pokušava prodati širokoj investicijskoj javnosti."[48]Primjer sekundarnih tržišta su burze. "Njujorška i Američka burza, na kojima se trguje prethodno izdanim dionicama najpoznatiji su primjeri sekundarnih tržišta, premda se na tržištima obveznica, na kojima se trguje s prethodno izdanim obveznicama korporacija i američke vlade, zapravo ostvaruje veći obujam trgovanja."[49] U grupu sekundarnih tržišta još se ubrajaju i sekundarna tržišta deviza te tržišta ročnica i opcija.

[48]Mishkin, F.S.; Eakins, S.G. (2005): Financijska tržišta+institucije, str 19.
[49]Ibid, str. 19.

Postoje dva tipa burzi, a to su:

- organizirane burze,
- izvanburzovna tržišta.

"Organizirana burza nalazi se u zgradi u kojoj se trguje vrijednosnim papirima (uključujući dionice, obveznice, opcije i terminske ugovore). Pravila burze upravljaju tgovanjem osiguravajući efikasno i zakonito funkcioniranje burze, a uprava burze kontinuirano razmatra pravila da bi osigurala njihove rezultate u konkurentnom trgovanju."[50] Najveće burze svijeta su: New York Stock Exchange (New York), Nikkei (Tokyo), London Stock Exchange (London) itd. Međutim, postoje vrijednosnice kojima se ne trguje niti na jednoj organiziranoj burzi. Njima se trguje na izvanburzovnom tržištu. Ono se razlikuje od burzovnih tržišta jer ne postoji nikakva zgrada namijenjena takvoj vrsti trgovine. U ovom slučaju, trgovina se odvija putem komunikacijske mreže koja nosi naziv Automatski sustav kotacija Nacionalnog udruženja trgovaca vrijednosnim papirima. Sustav funkcionira na sljedeći način: "Dileri "stvaraju tržište" ovih dionica kupujući za zalihu (u svoje ime i za svoj račun) kada investitori žele prodati, i prodajući iz zalihe kada ulagači žele kupiti."[51]

Financijska tržišta se mogu razlikovati prema ročnosti vrijednosnih papira i to na:

- tržište novca,
- tržište kapitala.

"Tržište novca je financijsko tržište na kojem se trguje samo kratkoročnim dužničkim instrumentima (čiji je izvorni rok dospijeća kraći od godine dana); tržište kapitala je tržište na kojem se trguje instrumentima dugoročnoga duga (izvornoga roka dospijeća godinu dana ili duže) kao i instrumentima vlasnčkog udjela."[52]

Na području Republike Hrvatske djeluje Zagrebačka burza. Ona je jedina hrvatska burza i jedna od značajnijih burzi u ovom dijelu Europe. Utemeljena je 1907. godine na mjestu današnje Gospodarske komore pod nazivom Sekcija za robu i vrednote. Prvi prekid njenog djelovanja je bio 1911. Godine, ali se već nakon Prvog Svjetskog rata otvara te postaje žarište velikog broja transakcija svojih europskih klijenata, posebice iz Beča i Praga. Njezin rad se ponovno prekida 1945. godine i ostaje zatvorena sve do 1991. godine.Te godine ju otvara

[50]Ibid, str 19-20.
[51]Ibid, str. 20.
[52]Ibid, str. 20

zajednica od 25 banaka i 2 osiguravajuća društva. U periodu od 1995. do 2000. rapidno raste te se vrijednost njenog tržišta povećava čak deset puta. Danas je u nju uvršteno preko 150 društava. Tijekom posljednjih 25 godina Zagrebačka burza je jedan od predvodnika tržišta kapitala zemalja jugoistočne Europe[53].

2.6. Financijski pokazatelji

Pri analiziranju financijskih izvještaja koriste se različite metode pomoću kojih se nastoji odrediti financijska sigurnost i ekonomska uspješnost poslovanja gospodarskog subjekta. Te metode su najčešće temeljene na raščlanjivanju i uspoređivanju relevantnih podataka poslovanja. Rezultati metoda analiziranja financijskih izvještaja poduzeća nazivaju se financijski pokazatelji. Financijski pokazatelj nastaje temeljem stavljanja u odnos jedne ekonomske veličine s drugom. Racionalno je zaključiti da te dvije ekonomske veličine moraju imati neku logičnu poveznicu jer u protivnom rezultati analiziranja ne bi imali smisla. Financijski pokazatelji predstavljaju bitnu komponentu u poslovnom odlučivanju jer stvaraju informacijsku podlogu za donositelja odluka te je na menadžmentu da izabere financijske pokazatelje sukladno poslovnoj odluci koja se treba donijeti[54].

Glavne grupe financijskih pokazatelja su:

- pokazatelji likvidnosti,
- pokazatelji zaduženosti,
- pokazatelji aktivnosti,
- pokazatelji profitabilnosti,
- pokazatelji ekonomičnosti,
- pokazatelji investiranja.[55]

Likvidost predstavlja mogućnost poduzeća za pokriće svojih kratkoročnih obveza kratkoročnim izvorima. Sva poduzeća nastoje biti što likvidnija te na vrijeme podmirivati svoje dospjele obveze. Pokazatelji likvidnosti[56] su:

[53]Zagrebačka burza: Pregled trgovine u 2016. Godini (2017): [Internet], raspoloživo na: http://zse.hr/UserDocsImages/reports/ZSE-2016-nn.pdf, [08.02.2017.].
[54]Belak, V. (2014): Analiza poslovne uspješnosti,RRIF, Zagreb
[55]Ibid

- koeficijent tekuće likvidnosti (kratkoročna imovina / kratkoročne obveze)
- koeficijent ubrzane likvidnosti ((kratkoročna imovina - zalihe) / kratkoročne obveze)
- koeficijent trenutne likvidnosti (novac / kratkoročne obveze)
- koeficijent financijske stabilnosti (dugotrajna imovina / (kapital + dugoročne obveze))
- neto obrtni kapital (kratkotrajna imovina – kratkoročne obveze)

Pokazatelji zaduženosti pokazuju strukturu kapitala poduzeća, odnosno postotak korištenja vlastitih sredstava u poslovanju. Poduzeća koja imaju problema sa prezaduženosti teže pronalaze nove investitore i kreditore te povećavaju mogućnost bankrota. Treba naglasiti da zaduženost nije nužno loša stvar. Ukoliko se ona drži pod kontrolom, kvalitetno upravljanje tuđim sredstvima može povećati produktivnost i povrat na investirano. Pokazatelji zaduženosti[57] su:

- koeficijent zaduženosti (ukupne obveze / ukupnaa imovina)
- koeficijent vlastitog financiranja (glavnica / ukupna imovina)
- odnos duga i kapitala (ukupni dug / kapital)
- stupanj pokrića I ((vlastiti kapital*100) / dugotrajna imovina)
- stupanj pokrića II (((vlastiti kapital + dugoročne obveze) * 100) / dugotrajna imovina)

Pokazatelji aktivnosti nazivaju se još i pokazatelji efikasnosti. Odnose se na obrtaj imovine tijekom radnog procesa. Poželjno bi bilo da koeficijent obrtaja bude što veći.

Pokazatelji aktivnosti[58] su:

- koeficijent obrta ukupne imovine (ukupni prihod / ukupna imovina)
- koeficijent obrta kratkotrajne imovine (ukupni prihod / kratkotrajna imovina)
- koeficijent obrta dugotrajne imovine (ukupni prihod / dugotrajna imovina)
- koeficijent obrta zaliha (prihod od prodaje / stanje zaliha)
- dani vezivanja zaliha (365 / dani vezivanja zaliha)
- omjer zaliha prema prodaji (stanje zaliha na kraju mjeseca / mjesečna prodaja)
- koeficijent obrta potraživanja (prihod od prodaje / potraživanja)
- trajanje naplate potraživanja (broj dana / koeficijent obrtaja potraživanja)

[56]Ibid
[57]Ibid
[58]Ibid

Pokazatelji ekonomičnosti mjere prihod po jedinici rashoda. Koeficijent ekonomičnosti ne bi smio biti niži od 1 jer u tom slučaju podzeće posluje s gubitkom. Pokazatelji su[59]:

- ekonomičnost ukupnog poslovanja (prihodi / rashodi)
- ekonomičnost poslovnih aktivnosti (prihod od poslovne aktivnosti / rashod od poslovne aktivnosti)

Pokazatelji profitabilnosti[60] prikazuju odnose između profita i prihoda poduzeća. U njih spadaju:

- neto profitna marža (neto dobit / ukupni prihodi)
- ROA (neto dobit / ukupna imovina)
- stopa povrata glavnice (neto dobit / glavnica)

Pokazatelji investiranja[61] mjere uspješnost ulaganja poduzeća u dionice, a to su:

- dobit po dionici (neto dobit / broj dionica)
- dividenda po dionici (dividende / broj dionica)
- ukupna rentabilnost dionice (dobit po dionici / tržišna vrijednost dionice)
- dividendna rentabilnost po dionici (dividenda po dionici / tržišna vrijednost dionice)

3. DEFINIRANJE NAČINA ISPITIVANJA SUKLADNOSTI FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA I MSFI 8 TE ODREĐIVANJE METODA ISPITIVANJA USPJEŠNOSTI GOSPODARSKOG SUBJEKTA

Financijski izvještaji listanih društava Zagrebačke burze ili društava koji su u procesu da to postanu bi prema Zakonu o računovodstvu trebali biti sukladni s MSFI-evima. Prema tome, svako takvo društvo treba primjenjivati i odredbe MSFI-ja 8. Glavne odrednice ovog MSFI-a odnose se na poslovne segmente društava. Izvještavanje po poslovnim segmentima donosi realniju financijsku sliku poduzeća te omogućuje interesnim skupinama financijskih izvještaja bolju upućenost u poslovanje određenog poslovnog subjekta. Polazeći od logike da su financijski izvještaji namijenjeni vanjskim, a ne unutarnjim faktorima društava, za

[59]Ibid
[60]Ibid
[61]Ibid

cjelokupno zdravlje tržišta financijskih instrumenata od velike je važnosti da se financijski izvještaji sastavljaju uz pridržavanje Međunarodnih Standarda[62].

Ukoliko poslovni subjekti zadovoljavaju kriterije MSFI-a 8, logičan slijed istraživanja bio bi i analiziranje uspješnosti navedenih poslovnih segmenata. Ukoliko su zadovoljene odredbe MSFI-a 8, poslovni subjekt mora pružati opće informacije o poslovanju svojih pojedinih segmenata. Što se više informacija pruži, to će biti lakše potencijalnim interesnim skupinama za odlučivanje a uz to se smanjuje i asimetrija informacija na tržištu što donosi određenu dozu sigurnosti.

Dosadašnja istraživanja poslovnih segmenata nisu slična problematici Diplomskog rada. Istraživanja stranih autora najviše su se bazirala na uzroke objavljivanja ili neobjavljivanja poslovnih segmenata[63] gdje su se uspoređivali subjekti na temelju tržišta na kojima djeluju. Također, financijski izvještaji su se uspoređivali i na temelju mjerenja i objavljivanja ciljeva pojedinih segmenata[64] te na pokušaju dokazivanja korelacije između uspjeha poslovnih subjekata i izvještavanja po poslovnim segmentima.

Problematika izvještavanja po poslovnim segmentima u Republici Hrvatskoj još nije raširena. Ono što se istraživalo najviše se tiče praktične primjene MSFI-eva. Tako Mamić Sačer i Posavec[65] ispituju problematičnost razumijevanja i primjena Međunarodnih Standarda u praksi poslovnih subjekata. U skladu s prethodno navedenim, dolazi se do zaključka da će ispitivanje hipoteza Diplomskog rada imati slično ishodište kao i do sada objavljeni radovi, ali će se razlikovati po svom sadržaju i značenju. Budući da će se hipoteze najviše bazirati na kvantificiranju sukladnosti te profitabilnosti segmenata, pokušat će se doći do informacija i rezultata koji do sada nisu bili predmetom istraživanja.

1. [62]Andrijašević, V. (2009): Godišnje izvješće o stanju društva, RRIF, Zagreb.
[63]Bens, D. A., Berger, P.G. & Monahan, S. J. (2010): Discretionary Disclosure in Financial Reporting: An Examination Comparing Internal Firm Data To Externally Reported Segment Data, [Internet], raspoloživo na: http://www2.census.gov/wp/2009/CES-WP-09-28.pdf, [12.02.2017.].
[64]Givology, D., Hayan, C., Souza, J. (1999): MeasurementErrorsandInformationContentof Segment Reporting, [Internet], raspoloživo na:https://www.researchgate.net/publication/22725_Measurement_Errors_and_Information_Content_of_Segment_Reporting, [09.02.2017.].
[65]Mamić Sačer, I., Ramač Posavec, S. (2012): Analiza problema praktfične primjene Međunarodnih Standarda Financijskog Izvještavanja u Republici Hrvatskoj, [Internet], raspoloživo na: https://hrcak.srce.hr/file/132298, [12.02.2017.].

3.1. Ispitivanje sukladnosti financijskih izvještaja i MSFI 8

MSFI 8 predviđa da financijski izvještaji listanih društava i društava koji su u procesu ulaska na uređeno tržište moraju sadržavati određene segmentne informacije.

3.1.1. Definiranje općih izvještajnih informacija

Segmentne informacije koje će se istraživati u Diplomskom radu su:

- opće informacije
    - čimbenici prema kojima se određuju poslovni segmenti,
    - vrste proizvoda ili usluga na temelju kojih segmenti ostvaruju svoje prihode,
- informacije o dobiti, gubitku, imovini i obvezama
    - prihodi od vanjskih kupaca, intersegmentalni prihodi te kamatni prihodi,
    - kamatni rashodi, amortizacija te sve ostale bitne stavke prihoda i rashoda koji utječu na rezultat poslovanja segmenta,
- obrazloženje pokazatelja dobiti, gubitka, obveza i imovine te razlike koje se pojavljuju između
    - različitih računovodstvenih politika,
    - različitih skupina pokazatelja,
- usklađivanje
    - prihoda segmenta s prihodima društva,
    - imovine segmenta s imovinom društva,
    - ukupne obveze s obvezama društva,
    - pokazatelja segmenata nakon dobiti ili gubitka[66].

Opće segmentne informacije nalaze se u financijskom izvještaju „Bilješke“ pa će se istraživanje najviše bazirati upravo na taj financijski izvještaj. Početna hipoteza H_1pretpostavlja da su financijski izvještaji sastavljeni sukladno MSFI-ju 8, odnosno da sadržavaju gore navedene informacije o poslovnim segmentima.

[66]Grupa autora, (2016): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Zagreb

3.1.2. Ponderiranje i vrednovanje općih izvještajnih financijskih informacija

Da bi se istraživanje provelo,potrebno je prethodno objasniti način na koji će se ono provoditi. U istraživanje će biti uključena društva listana na službenom tržištu Zagrebačke burze u 2016-oj godini. Razlog analiziranja 2016. godine leži u tome što je to posljednja cjelokupna poslovna godina za koju je dostavljena većina financijskih izvještaja pa će rezultati istraživanja biti najažurniji.Iz uzorka će se isključiti financijske institucije (koje u pravilu imaju najveću kapitalizaciju) i društva koja nisu Financijskoj agenciji (dalje u tekstu: FINA) dostavila svoje financijske izvještaje. Dakle, informacije o financijskim izvještajima društava iz uzorka, preuzeta su sa službene stranice FINE. Istraživanje će se voditi na način da će se analizirati financijski izvještaji svih društava iz uzorka te će se voditi evidencija jesu li ili nisu u sukladnosti s MSFI 8. Ukoliko promatrano društvo zadovoljava sva četiri gore navedena kriterija o informacijama koje moraju sadržavati njegovi financijski izvještaji, bit će ponderirano s maksimalna 2 boda. Ukoliko društvo polovično zadovolji kriterije (jedan, dva ili tri kriterija od ukupno četiri) bit će ponderirano s 1 bod. Analogno tome, društva koja ne zadovoljavaju niti jedan kriterij bit ćeocjenjena s 0 bodova.

Tablica 1: Pregled trgovine dionicama na službenom tržištu Zagrebačke burze

2.10 Pregled trgovine dionicama

(Cijene i promet u kunama, tržišna kapitalizacija u milijunima kuna)

R. br.	Oznaka	Najviša	Najniža	Zadnja	Datum zadnje	Promjena cijene (%)	Volumen	Promet	Tržišna kapitalizacija
	Službeno tržište								
1	ADPL-R-A	144,20	92,06	138,00	30.12.2016	40,2	293.021	36.179.476	579,5
2	ARNT-R-A	472,00	300,00	468,50	30.12.2016	37,8	53.465	20.397.646	1.022,5
3	ATGR-R-A	894,00	780,03	882,00	30.12.2016	5,9	58.302	49.176.388	2.940,9
4	CROS-P-A	7.700,00	5.601,97	6.000,00	22.12.2016	-14,3	29	183.196	52,5
5	CROS-R-A	6.600,00	4.510,00	5.550,00	30.12.2016	-4,6	236	1.308.795	2.336,3
6	DLKV-R-A	15,43	9,15	13,39	30.12.2016	-1,3	1.729.882	22.054.193	331,0
7	GRNL-R-A	143,98	108,00	110,00	30.12.2016	-24,1	5.122	594.702	209,2
8	HPB-R-A	799,00	525,01	751,00	30.12.2016	17,3	18.021	11.087.081	1.520,5
9	HT-R-A	179,50	136,05	169,00	30.12.2016	17,0	2.368.646	356.689.146	13.839,2
10	IGH-R-A	209,27	61,01	183,95	30.12.2016	76,0	31.175	3.578.078	112,9
11	ILRA-R-A	1.400,05	900,01	1.302,00	2.12.2016	30,2	4.464	5.277.120	392,8
12	INA-R-A	3.600,00	2.360,00	2.900,00	30.12.2016	-1,7	3.630	10.679.943	29.000,0
13	KOEI-R-A	701,99	613,21	690,00	30.12.2016	3,3	55.184	36.811.388	1.774,8
14	LEDO-R-A	11.487,00	8.700,00	10.665,00	30.12.2016	18,1	6.349	63.580.143	3.348,0
15	LKPC-R-A	700,00	539,99	567,50	29.12.2016	-18,9	26.332	15.574.565	240,0
16	LKRI-R-A	51,94	38,10	48,49	30.12.2016	9,0	183.622	8.299.013	653,7
17	MDKA-R-A	17.500,00	11.660,04	17.500,00	30.12.2016	40,8	1.003	14.663.969	528,4
18	MGMA-R-A	1,00	0,27	0,36	30.12.2016	-63,3	1.175.750	516.605	1,8
19	OPTE-R-A	2,99	1,50	2,69	30.12.2016	32,5	6.896.545	15.436.999	171,0
20	PODR-R-A	394,99	306,02	377,50	30.12.2016	13,0	275.843	96.179.100	2.687,8
21	PTKM-R-A	22,77	9,08	18,18	30.12.2016	37,7	399.045	5.834.482	234,0
22	RIVP-R-A	36,25	22,30	34,86	30.12.2016	44,8	8.328.988	233.599.222	4.393,3
23	TPNG-R-A	79,99	66,00	75,00	30.12.2016	0,0	200.386	14.708.131	655,0
24	ULPL-R-A	202,95	102,00	160,00	30.12.2016	12,7	70.935	9.847.872	92,8
25	ULJN-R-A	50,90	25,00	50,89	27.12.2016	103,6	2.067	79.302	170,8
26	VART-R-1	20,49	13,04	16,95	28.12.2016	-3,0	371.261	5.831.171	37,6
27	VERN-R-A	172,00	120,00	160,00	17.2.2016	-4,2	2.250	346.971	295,2
28	VIRO-R-A	400,00	227,22	383,00	29.12.2016	16,4	32.508	9.573.458	531,1
29	ZB-R-A	43,99	13,50	16,00	30.12.2016	-5,9	552.880	10.219.706	74,2

Izvor: Zagrebačka burza: Pregled trgovine u 2016. godini (2017): [Internet], raspoloživo na: http://zse.hr/UserDocsImages/reports/ZSE-2016-nn.pdf, [10.08.2017.].

Razlog uzimanja u obzir samo društava listanih na službenom tržištu leži u tome što poduzeća koja izdaju papire na redovnom tržištu Zagrebačke burze moraju zadovoljiti samo osnovne uvjete koji su regulirani Zakonom o tržištu kapitala. U početnim koracima istraživanja, uzimala se u obzir mogućnost istraživanja i takvih društava, ali se od nje odustalo. Razlog odustajanja je taj što ni jedno poduzeće od prvih analiziranih (analiziralo se nasumičnih 5 poduzeća) svoje izvještaje nije sastavljalo sukladno MSFI-ju 8. S druge strane društva čiji vrijednosni papiri kotiraju na službenom tržištu, uz osnovne informacije, moraju zadovoljiti i dodatne obveze koje su regulirane pravilima burze.

Opće odredbe Zagrebačke burze uređuju:[67]

- djelokrug i organizaciju poslovanja,
- članstvo, uključujući odredbe o:
    - primanju u članstvo,
    - organizacijskim, kadrovskim i tehničkim uvjetima za primanje u članstvo, te uvjetu namire transakcija sklopljenih na Burzi,
    - pravima i obvezama članova,
    - suspenziji i isključenju iz članstva,
- vrste i način trgovanja, uključujući odredbe o sustavima poravnanja i/ili namire koje članovi mogu koristiti za poravnanje i/ili namiru sklopljenih transakcija,
- transparentnost trgovine,
- financijske instrumente kojima se može trgovati na uređenom tržištu kojim upravlja Burza, uključujući odredbe o:
    - uvjetima za uvrštenje financijskih instrumenata na uređeno tržište,
    - uvjetima objavljivanja cjenovno osjetljivih informacija,
    - privremenoj obustavi trgovanja financijskim instrumentom,
    - prestanku uvrštenja,
- nadzor nad trgovinom te odredbe o sprječavanju i otkrivanju zlouporabe tržišta,
- financijske instrumente kojima se može trgovati na multilateralnoj trgovinskoj platformi kojom upravlja Burza,
- mjere zaštite tržišta.

MSFI 8 vrlo jasno izlaže što trebaju sadržavati financijski izvještaji poslovnih subjekata koji su obveznici primjene Međunarodnih standarda. Naravno da te informacije nisu jednako

[67]Zagrebačka burza, raspoloživo na:http://zse.hr/default.aspx?id=36768

važne za sve njihove korisnike. Može se dogoditi da se interesne skupine intezivnije baziraju na kvantitativne informacije i pokazatelje zanemarujući one kvalitativne. Takav pogrešan i površan pristup analiziranju dovodi do donošenja pogrešnih i površnih odluka pa je neophodno uzimati u obzir i jedne i druge informacije.

MSFI 8 dotiče se kvantitativnih elemenata financijskih izvještaja u okviru iznosa prihoda, profita, imovine i sl. Međutim, on ne daje prvenstvo samo i jedino tim aspektima u izvještajima. Oni bez svojih popratnih kvalitativnih informacija ne donose potpunu sliku financijskog stanja poslovnog subjekta pa je svako isticanje nekog elementa ispred drugog nelogično. Dakle, u ovom istraživanju jednako će se pažnje posvetiti i financijskim i opisnim elementima poslovnih segmenata.

3.1.3. Određivanje metoda ispitivanja usklađenosti

Ispitivanje usklađenosti vodit će se na sljedeći način: odredit će se uzorak te će se svaki poslovni subjekt uzorka detaljno proučiti. Tijekom proučavanja financijskih izvještaja poslovnih subjekata, najviše pažnje će se posvetiti Bilješkama.

Bilješke su za ovo istraživanje najbitnije jer se u njima ne nalaze samo financijske informacije, nego i sve ostale relevantne informacije. U Bilješkama poslovni subjekti iskazuju sve što je bitno za razumijevanje njihovog poslovanja. Prema tome, da bi se odredila usklađenost financijskih izvještaja društava listanih na Zagrebačkoj burzi s MSFI 8, bitno je detaljno proučiti i raščlaniti Bilješke. Ukoliko poslovni subjekt sastavlja izvještaje prema MSFI 8, u Blješkama trebaju biti navedene sve opće informacije koje su predmet istraživanja. Dakle, trebaju biti navedene sve opće informacije o segmentima, informacije o dobiti, gubitku, imovini i obvezama, informacije o osnovama mjerenja te informacije o usklađivanju segmenata s društvom u cjelini.

Pri analiziranju financijskih izvještaja, koristit se nekoliko metoda analiziranja financijskih informacija ne bi li se početna hipoteza potvrdila ili opovrgnula. One uključuju induktivnu, deduktivnu, analizu, sintezu, dokazivanje te ostale matematičke metode potrebne za analiziranje rezultata istraživanja financijskih izvještaja.

3.2. Ispitivanje uspješnosti segmenta gospodarskog subjekta

Financijski izvještaji listanih društava ili onih društava koji su u procesu predaje dokumenata za izlazak na uređeno tržište trebaju biti usklađeni s MSFI 8. Ovaj Međunarodni Standard uređuje izvještavanje po segmentima i nalaže da društva koja svoje financijske izvještaje sastavljaju sukladno MRS-evima i MSFI-evima moraju primjenjivati segmentalno izvještavanje. Dosljednim primjenjivanjem segmentalnog izvještavanja poslovni subjekti omogućuju ravnopravnu tržišnu utrku smanjujući asimetriju informacija koja je u prošlosti često puta bila okidač velikih globalnih kriza na tržištu.

MSFI 8 jasno nalaže koje informacije poslovni subjekti moraju izložiti u financijskim izvještajima. Predmet ispitivanja ove hipoteze je jedan aspekt informacija, a to su informacije o dobiti, gubitku, imovini i obvezama.

Informacije o dobiti, gubitku, imovini i obvezama podloga su za analizu financijskih izvještaja pomoću financijskih pokazatelja koji će pokušati dati odgovor na hipotezu koja glasi: H_2.....najveći poslovni segment poduzeća je najprofitabilniji.

3.2.1. Definiranje pokazatelja

Financijski pokazatelji omogućuju razumijevanje financijskih informacija poslovnog subjekta. Uzimajući u obzir određene elemente financijskih izvještaja, pružaju konkretan uvid u financijski aspekt poslovanja promatranog gospodarskog subjekta. Međutim, oni nisu u mogućnosti samostalno pružiti cjelokupnu sliku poduzeća, nego to čine zajedno s kvalitativnim informacijama poslovnog subjekta.

Financijski pokazatelji nastaju stavljajući u odnos jednu ekonomsku veličinu s drugom, pod pretpostavkom da te dvije veličine moraju imati neku racionalnu poveznicu. Druga hipoteza Diplomskog rada pretpostavlja da je najveći segment poslovanja najprofitabilniji te će se prema tome analizirati pokazatelji profitabilnosti.

3.2.2. Odabir pokazatelja

Kad se govori o važnosti pojedinih financijskih pokazatelja, valja istaknuti da su različiti pokazatelji primjereni za različite vrste istraživanja. Budući da gospodarski subjekti posluju na različitim tržištima, nemoguće bi bilo istaknuti jedan univerzalni pokazatelj koji je primjenjiv na sva poduzeća i na sve vrste tržišta. Vodeći se tom logikom, svakom poduzeću trebalo bi prići uzimajući u obzir sve aspekte tržišta i okoline u kojima djeluje. Na taj način bi se utvrdila stvarna slika poslovanja poduzeća. Tijekom istraživanja poduzeća čijim se vrijednosnim papirima trguje na Zagrebačkoj burzi, izvorom informacija smatrat će se samo podaci koji se mogu pronaći u financijskim izvještajima pojedinih poslovnih subjekata. Zbog nemogućnosti dolaska u posjed ostalih neobjavljenih financijskih informacija te samim time i nesukladnosti s MSFI 8, istraživanje će biti ograničeno samo na jedan financijski pokazatelj profitabilnosti, maržu profita.

3.2.3. Odabir metoda određivanja uspješnosti

Pretpostavka hipoteze H_2glasi da je najveći poslovni segment ujedno i najprofitabilniji. Istraživanje će se voditi nad listanim poduzećima na Zagrebačkoj burzi u čijim se izvještajima nalaze financijske informacije o segmentima. Preciznije, istraživat će se uspješnost segmenata samo onih poslovnih subjekata sa službenog tržišta Zagrebačke burze koji u svojim segmentalnim informacijama objavljuju i informacije neophodne za određivanje financijske uspješnosti.

Najbitnije informacije koje poslovni subjekti moraju objaviti su prihodi i neto dobit jer bez njihove uključenosti ovo istraživanje je nemoguće provesti.

Nakon što se izračunaju financijski pokazatelji uspješnosti za svako poduzeće, krenut će se u statističku obradu i analizu podataka. Statistički uzorak koji će biti predmetom istraživanja je namjerni uzorak. Razlog tomu leži u činjenici da cjelokupno službeno tržište Zagrebačke burze broji samo 27 poslovnih subjekata. Izbacivanjem financijskih institucija i poslovnih subjekata do čijih se financijskih izvještaja nije moglo doći (ne nalaze se na službenim stranicama FINA-e), te onih poslovnih subjekata koji u svojim izvještajima ne prikazuju financijske informacije svojih poslovnih segmenata, dolazi se do ukupne sume uzorka.

Razlog izbacivanja financijskih institucija je priroda njihovog poslovanja. Prema odluci HNB-a[68], struktura financijskih izvještaja financijskih institucija bitno se razlikuje od ostalih poslovnih subjekata iz privrednog sektora.

U istraživanju će se koristiti metode deskriptivne statistike,koja će poslužiti za opisivanje skupa podataka za poduzeća iz uzorka. Također će se koristiti i metode brojenje i usporedbe pokazatelja pojedinih poduzeća kako bi se došlo do rezultata istraživanja, odnosno dalo odgovor na postavljenu hipotezu te utvrdilo jesu li ili nisu najveći poslovni segmenti (oni segmenti koji ostvaruju najviše prihoda) i najprofitabilniji. Razlog izostavljanja statističkih metoda poput regresije i sl. leži u činjenici njihove nekompatibilnosti s problemom istraživanja i veličinom uzorka.

[68]Narodne novine, (2017): Hrvatska narodna banka, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 30.

4. PROVOĐENJE ISPITIVANJA FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA GOSPODARSKIH SUBJEKATA NA JAVNOM TRŽIŠTU

Ispitivanje hipoteza H_1 i H_2 vršilo se nad financijskim izvještajima poslovnih subjekata čijim se vrijednosnim papirima trgovalo na Zagrebačkoj burzi tijekom 2016. godine. Prva hipoteza (H_1) odnosila se na sukladnost objavljenih financijskih izvještaja i MSFI 8, dok se druga hipoteza (H_2) odnosila na profitabilnost segmenata.

Hipoteza H_1 će se prihvatiti ukoliko više od 50% poslovnih subjekata iz uzorka financijske izvještaje sastavlja sukladno MSFI-ju 8, a hipoteza H_2 će se prihvatiti ukoliko segment s najvišim prihodima bude najprofitabilniji u više od 50% promatranih poduzeća.

U nastavku slijedi analiza ispitivanja financijskih izvještaja te se daje odgovor na pitanje jesu li su hipoteze H_1 i H_2 istinite ili ne.

4.1. Rezultati istraživanja

Nakon primjene prethodno navedenih statističkih metoda, došlo se do rezultata istraživanja te do odgovora na pretpostavke hipoteza.

4.1.1. Rezultati istraživanja sukladnosti financijskih izvještaja i MSFI 8

Pri analiziranju financijskih izvještaja, koristilo se nekoliko metoda evaluacije financijskih informacija kako bi li se početna hipoteza potvrdila ili opovrgnula. Te metode uključuju: induktivnu, deduktivnu, analizu, sintezu, dokazivanje te ostale matematičke i statističke metode potrebne za analiziranje rezultata istraživanja financijskih izvještaja.
Empirijski dio istraživanja kreće od pretpostavke da financijski izvještaji poslovnih subjekata mogu biti različite sukladnosti s MSFI 8. Dakle, oni mogu biti u potpunosti, djelomično ili uopće ne moraju biti sukladni s MSFI 8. Da bi se provelo istraživanje, najprije je potrebno odrediti sve potrebne parametre prema kojima će se istraživanje i provoditi. Poslovni subjekti koji u svojim financijskim izvještajima navode sve segmentne informacije sukladno MSFI-ju

8 ocjenjeni su s dva boda. Oni poslovni subjekti koji ne navode sve segmentne informacije, odnosno zadovoljavaju najmanje jedan kriterij, a najviše tri kriterija, ocijenjeni su jednim bodom, dok su oni subjekti koji ne zadovoljavaju niti jedan promatrani kriterij ocijenjeni nulom.

Za očekivati bi bilo da većina poslovnih subjekata svoje financijske izvještaje sastavlja sukladno Međunarodnim standardima, pa tako i sukladno MSFI 8. Razlog ove pretpostavke leži u činjenici da se radi o listanim društvima, odnosno društvima koji prema odredbama Zakona o računovodstvu svoje financijske izvještaje moraju sastavljati prema Međunarodnim standardima. Uz to, činjenica jeste da interesne skupine i potencijalni korisnici žele smanjiti rizik pri trgovanju vrijednosnicama. Taj rizik se smanjuje ukoliko poduzeća objavljuju što više informacija o svojem poslovanju, odnosno u ovom slučaju, informacije o segmentima. Prema prethodno navedenom,logična je početna pretpostavka da su financijski izvještaji u skladu s MSFI 8.

Tablica 2: **Prikaz rezultata istraživanja sukladnosti**

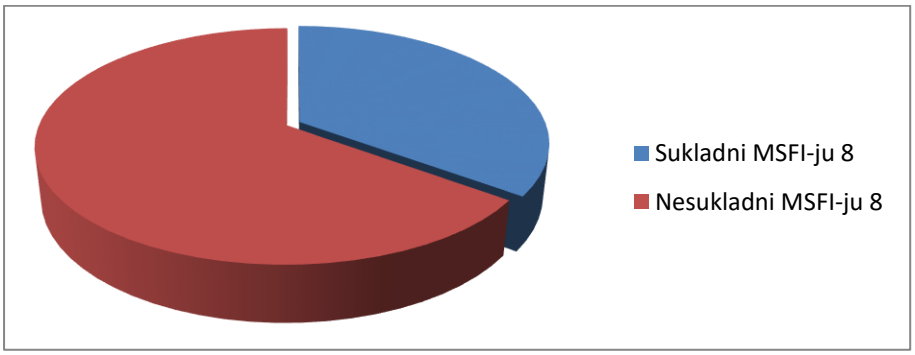
Redni broj	Naziv društva	Broj bodova
1	Ina d.d.	2
2	HT d.d.	1
3	Valama Riviera d.d.	2
4	AD Plastik d.d.	1
5	Arenaturist d.d.	1
6	Atlantic grupa d.d.	0
7	Dalekovod d.d.	2
8	Institut IGH d.d.	1
9	Ilirija d.d.	2
10	Končar d.d.	2
11	Luka Rijeka d.d.	0
12	Medika d.d.	1
13	Optima Telekom d.d.	1
14	Petrokemija d.d.	0
15	Tankerska Next Generation d.d.	0
16	Uljanik d.d.	0
17	Genera d.d.	0
18	Viro tvornica šećera d.d.	2
19	Granollo d.d.	0
20	Luka Ploče d.d.	2
	UKUPNO	20

Izvor: Izradio autor prema podacima iz financijskih izvještaja analiziranih poduzeća sa Zagrebačke burze

Nakon empirijskog istaživanja može se zaključiti da se praksa sastavljanja financijskih izvještaja sukladno MSFI-ju 8 poprilično razlikuje među produzećima. Istraživanje se vršilo nad 20 poslovnih subjekata, a njihova ukupna ocjena je 20. To znači da su poslovni subjekti od maksimalno mogućih 40 bodova (koliko bi ostvarilida su svi objavljivali financijske izvještaje sukladno MSFI-ju 8), ostvarili točno polovicu bodova, odnosno 50%. Iz priložene tablice vidljivo je kako je jednak broj promatranih poduzeća ostvario po dva i po nula bodova. To znači da je 7 poduzeća, odnosno 35% poduzećaod ukupnog broja promatranog u uzorku, svoje financijske izvještaje sastavilo u potpunosti sukladno MSFI-ju 8, dok isti postotak poduzeća iz uzorka uopće ne primjenjuje odredbe MSFI-ja 8.Preostalih 30% poduzeća od ukupnog broja poduzeća promatranog u uzorku, odnosnoapsolutno izraženo 6 poduzeća, svoje financijske izvještaje sastavlja djelomično sukladno MSFI-ju 8.

Da bi se hipoteza H_1 prihvatila, bilo bi potrebno da više od 50% poduzeća svoje financijske izvještaje sastavlja sukladno MSFI 8, odnosno da zadovoljavaju prethodno navedene kriterije. Međutim, kako samo 35% poslovnih subjekata zadovoljavaju sve kriterije (65% ne zadovoljava sve kriterije), zaključak je da se hipoteza H_1 odbacuje.

Graf 1: Omjer financijskih izvještaja sukladnih i nesukladih MSFI-ju 8

Izvor: Izradio autor prema podacima iz financijskih izvještaja analiziranih poduzeća sa Zagrebačke burze

4.3.2. Rezultati ispitivanja financijske uspješnosti poslovnog segmenta

Druga hipoteza (H_2) glasi: najveći segment poslovnog subjekta je najprofitabilniji. Kroz istraživanje, kriterij za određivanje veličine segmenta je visina njegovih prihoda. Razlog uzimanja samo jednog kriterija za odabir veličine segmenta leži u činjenici da je jedino ta informacija dostupna kod svih promatranih poslovnih subjekata. Na taj način je omogućeno što većem broju poduzeća ulazak u promatrani uzorak kako bi uzorak bio što

reprezentativniji. Za razliku od prethodne hipoteze, koja je sadržavala 20 poduzeća, veličina ovog uzorka je manja. Naime, iz istraživanja se izostavilo osam poduzeća koji u svojim financijskim izvještajima ne sadržavaju informacije o segmentima (radi se o 7 poduzeća koja su u ispitivanju prethodne hipoteze ponderirana s nulom te jednom poduzeću ponderiranom s jednim bodom budući da to poduzeće ima u financijskim izvještajima opće podatke, ali nema informacije o prihodima i profit po segmentu).

Empirijski dio istraživanja kreće od pretpostavke da je segment koji generira najviše prihoda, najprofitabilniji segment poslovnog subjekta. Poznato je da se profitabilnost nečega može izračunati na više načina, odnosno preko više različitih pokazatelja. Međutim, da bi se istraživanje moglo provesti dosljedno, bilo je potrebno koristiti jednake kriterije za svaki segment poslovnog subjekta, odnosno koristiti iste pokazatelje profitabilnosti. Pokazatelji profitabilnosti segmenta se računaju temeljem informacija o segmentima, koje su bile predmet hipoteze H_1. Rezultati prve hipoteze su bili jasni, odnosno, došlo se do zaključka da samo 35% poslovnih sebjektata daju kompletne informacije o svojim segmentima. Prema tome, prisutan je i manjak financijskih informacija za računanje financijskih pokazatelja. Zbog toga se za izračun profitabilnosti koristio samo jedan pokazatelj, za čiji je izračun najviše poslovnih subjekata sadržavalo informacije, a to je marža profita.
Za računanje marže profita potrebno je staviti u odnos neto dobit i ukupan prihod jednog segmenta. Što je veća vrijednost marže profita, veća je i profitabilnost segmenta. Na taj se način računa profitabilnost svakog segmenta te se uspoređuju vrijednosti između segmenata. Ukoliko je marža profita najvećeg segmenta poduzeća najveće vrijednosti, poduzeće će biti ocijenjeno ocjenom 1, a ukoliko segment s najvišim prihodima nema najveću profitnu maržu u usporedbi s ostalim segmentima, poduzeće će biti ocjenjeno nulom.
Rezultati istraživanja profitabilnosti segmenata poslovnih subjekata prikazani su u tablici 3.

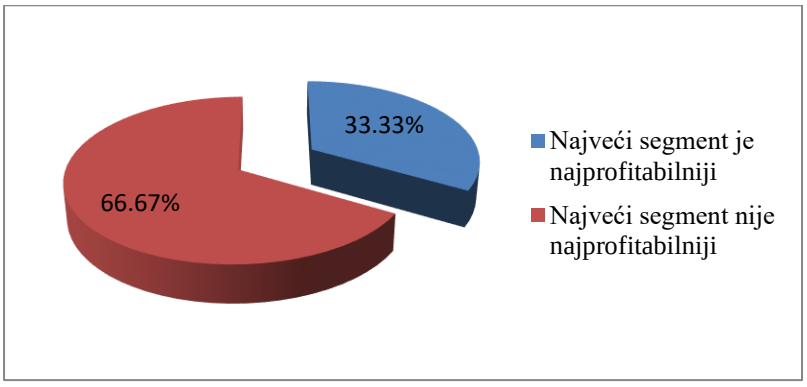
Tablica 3: Ocjena profitabilnosti najvećeg segmenta

Redni broj	Naziv društva	Ocjena
1	Ina d.d.	0
2	HT d.d.	1
3	Valamar Riviera d.d.	1
4	Arenaturist d.d.	0
5	Dalekovod d.d.	1
6	Institut IGH d.d.	0
7	Ilirija d.d.	0
8	Končar d.d.	1
9	Medika d.d.	1
10	Optima Telekom d.d.	0
11	Viro tvornica šećera d.d.	1
12	Luka Ploče d.d.	0
	UKUPNO	**6**

Izvor: Izradio autor prema podacima iz financijskih izvještaja analiziranih poduzeća sa Zagrebačke burze

Od mogućih 12 bodova, s koliko bi poslovni subjekti bili ocjenjenu ukoliko bi kod svih najveći poslovni segment bio najprofitabilniji, ostvareno je 4, odnosno 33,33%. Dakle, samo kod četiri promatrana poduzeća segment s najvišim prihodima je najprofitabilniji. Da bi se početna hipoteza H_2 prihvatila, više od pola poslovnih subjekata iz promatranog uzorka bi trebali imati najprofitabilnije najveće segmente. Međutim, kako je u ovom slučaju postotak takvih poduzeća manji od 50%, hipoteza H se odbacuje.

Graf 2: Omjer segmenata po profitabilnosti

Izvor: Izradio autor prema podacima iz financijskih izvještaja analiziranih poduzeća sa Zagrebačke burze

5. ZAKLJUČAK

Informacije koje poslovni subjekti objavljuju u vezi svojega poslovanja nazivaju se financijski izvještaji. Prvenstveno su namjenjeni eksternim korisnicima i sastoje se od 5 dijelova: Izvještaja o financijskoj dobiti na kraju razdoblja, Izvještaja o sveobuhvatnoj dobiti razdoblja, Izvještaja o promjenama kapitala tijekom razdoblja, Izvještaja o novčanim tokovima tijekom razdoblja i Bilješki. Sastavljanje financijskih izvještaja regulira Zakon o računovodstvu, pa se sukladno određenim kriterijima sastavljaju na različite načine. Prema ZoR-u, mali, srednji i mikro poduzetnici svoje financijske izvještaje sastavljaju sukladno HSFI-evima, dok veliki poduzetnici sukladno MRS-evima i MSFI-evima.

Predmet istraživanja Diplomskog rada bili su financijski izvještaji velikih poduzetnika,odnosno one skupine velikih poduzetnika čijim se vrijednosnim papirima trguje na službenom tržištu Zagrebačke burze, uz izostavljanje financijskih institucija te poduzeća koji svoje financijske izvještaje još nisu dostavili na službene stranice Financijske agencije.Najviše pažnje u izvještajima posvetilo se MSFI-ju 8. MSFI 8 je standard koji uređuje izvještavanje po poslovnim segmentima. Poslovni segmenti su sastavni djelovi gospodarskog subjekta koji se bave različitim djelatnostima. Oni generiraju prihode, iziskuju rashode, a njihovi se rezultati prate, mjere i prezentiraju donosiocima odluka kako bi se mogli lakše kontrolirati. Analiza po segmentima vodila se kroz dvije početne hipoteze. Hipoteza H_1 je pretpostavila da su financijski izvještaji društava listanih na Zagrebačkoj burzi sukladni MSFI-ju 8, a hipoteza H_2 da je najveći segment (segment s najvišim prihodima) najprofitabilniji.

U ispitivanju istinitosti hipoteze H_1 koristio se uzorak od 20 poduzeća. Nakon provedene analize, došlo se do zaključka da samo 35%, odnosno 7 poduzeća svoje financijske izvještaje sastavlja sukladno MSFI-ju 8 dok 65% ili 13 poduzeća to ne čini (7 poduzeća uopće ne sastavlja izvještaje sukladno MSFI-ju, a 6 poduzeća ih sastavlja, ali djelomično). Prema tome, hipoteza H_1 se označava kao pogrešna te se prihvaća njena alternativa.

Ispitivanje H_2 hipoteze se vršilo nad uzorkom koji je sadržavao 12 poslovnih subjekata. Razlog manjeg uzorka je taj što su se iz prethodnog uzorka izostavila ona poduzeća koja ne prikazuju nikakve financijske informacije po segmentima. Nakon provedenog ispitivanja ustanovilo se da su samo 33.33% najveća poslovna segmenta i najprofitabilnija, dok 66.67% najvećih poslovnih segmenata nisu najprofitabilniji. Dakle, za 4 poduzeća iz promatranog

uzorka, ova hipoteza je potvrđena, dok je za preostalih 8 poduzeća ona odbačena. Sukladno rezultatima, hipoteza H_2 se odbacuje a prihvaća se njena alternativa.

Nakon provedenih istraživanja, te odbacivanja obje početne hipoteze može se zaključiti da financijski izvještaji listanih poduzeća službenog tržišta Zagrebačke burze nisu na dovoljno visokoj razini sukladnosti s MSFI-em 8. Postotak od 35% poduzeća koja svoje financijske izvještaje sastavljuju u potpunosti sukladno MSFI-ju 8 jako je nizak, uzimajući u obzir da se radi onormi propisanoj Zakonom o računovodstvu. Niska razina sukladnosti sigurno negativno djeluje i na tržište te opće povjerenje u financijske izvještaje, koji bi trebali biti realna preslika stvarne situacije u pojedinom poduzeću. Odbacivanjem hipoteze H_2dolazi se do zaključka da su profitabliniji sporedni segmenti nego oni s najvećim prihodima. Dakle, oni segmenti koji u poslovanju poduzeća nisu najviše zastupljeni u relativnom aspektu poduzeću donose najviše dobiti.

Rezultati provedenog istraživanja mogu sugerirati da se izvještavanju po poslovnim segmentima u Republici Hrvatskoj ne daje previše na važnosti, te se još nije ukorijenilo u financijske izvještaje. Budući da je MSFI 8 prihvaćen od 2008. godine, bilo bi korisno u budućim istraživanjima promatrati razdoblje od 2008.godine nadalje te uspoređivati kako su poduzeća napredovala u pogledu usvajanja MSFI-ja 8. Također, postavlja se pitanje zašto se hipoteza H_2 nije mogla potvrditi – da li bi drugačiji uzorak poduzeća dao drugačije rezultate ili samo drugi financijski pokazatelji. Zbog već navedenog problema asimetrije informacija koja se uspješnom primjenom MSFI-ja 8 može smanjiti, daljnje istraživanje ovog problema svakako je potrebno i poželjno.

LITERATURA

1. Andrijašević, V. (2009): Godišnje izvješće o stanju društva, RRIF, Zagreb.
2. Baldarelli, M.G., Demartini, P., Mošnja-Škare, L.&Paolini, P. (2012): Accounting Harmonisation for SMES in Europe: Some Remarks on IFRS for SMES and Empirical Evidences. [Internet], raspoloživo na: http://hrcak.srce.hr/file/151795, [11.02.2017.].
3. Belak, V. (2014): Analiza poslovne uspješnosti, RRIF, Zagreb.
4. Bens, D. A., Berger, P.G. & Monahan, S. J. (2010): Discretionary Disclosure in Financial Reporting: An Examination Comparing Internal Firm Data To Externally Reported Segment Data, [Internet], raspoloživo na: http://www2.census.gov/ces/wp/2009/CES-WP-09-28.pdf, [12.02.2017.].
5. Čular, M. (2010): Analiza kvalitete godišnjeg izvješća u Republici Hrvatskoj, Diplomski rad, Ekonomski fakultet u Splitu, Split.
6. Dumbrava, P., Sucala, L. & Breban, L.(2009): IFRS 8- Operating Segments, [Internet], raspoloživo na: http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1005.313&rep=rep1&type=pdf, [10.02.2017.].
7. Elliott, B., Elliott, J. (2011): Financial Accounting and Reporting, [Internet], raspoloživo na: http://www.koledza.lv/best/download/biblioteka/Financial_Accounting.pdf, [10.02.2017.].
8. Ernst & Young (2016): Segment reporting, Ernst & Young, [Internet], raspoloživo na: http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/FinancialReportingDevelopments_BB0698_SegmentReporting_19May2016/$FILE/FinancialReportingDevelopments_BB0698_SegmentReporting_19May2016.pdf,[11.02.2017.].
9. Gill, J.O., Chatton, M. (1999): Understanding Financial Statements, [Internet], raspoloživo na: http://cengagesites.com/academic/assets/sites/axzo/1560524251pv.pdf, [11.02.2017.].
10. Givology, D., Hayan, C., Souza, J. (1999): Measurement Errors and Information Content of Segment Reporting, [Internet], raspoloživo na: https://www.researchgate.net/publication/227257716_Measurement_Errors_and_Information_Content_of_Segment_Reporting, [09.02.2017.].
11. Grupa autora, (2016): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Zagreb, str 629-630.
12. Jones, M. (2006). Management accounting, John Wiley&SonsLtd., England.
13. Kapić, J., (2008): Računovodstvo, Sarajevo, str. 16.

14. Mamić Sačer, I., Ramač Posavec, S. (2012): Analiza problema praktične primjene Međunarodnih Standarda Financijskog Izvještavanja u Republici Hrvatskoj, [Internet], raspoloživo na:https://hrcak.srce.hr/file/132298, [12.02.2017.].
15. Mishkin, F. S., Eakins, S.G. (2005): Financijska tržišta+institucije.
16. Narodne novine, (2005): Zakon o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 146.
17. Narodne novine, (2008): Odbor za standarde financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 30.
18. Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136.
19. Narodne novine, (2016): Zakon o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 120.
20. Narodne novine, (2017): Hrvatska narodna banka, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 30.
21. Računovodstvo i financije, (2016): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, [Internet], raspoloživo na: http://www.rif.hr/Uploads/MSFI%20NULTI.pdf, [11.02.2017.].
22. Službeni list Europske unije (2002): UREDBA (EZ) br. 1606/2002 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA, [Internet], raspoloživo na: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32002R1606, [11.02.2017.].
23. Street, T., L., Nichols, N., B. & Gray, S., J. (2015): Has Business Segment Disclosures under SFAS No.131 Improved in the Last Ten Years ?, [Internet], raspoloživo na: http://www.sciedu.ca/journal/index.php/afr/article/viewFile/6543/4274, [09.02.2017.].
24. Turčić, M. (2012): Harmoniziranje eksternog i internog financijskog izvještavanja posegmentima poslovanja, [Internet], raspoloživo na: http://hrcak.srce.hr/96953, [12.02.2017.].
25. Zagrebačka burza: Pregled trgovine u 2016. godini (2017): [Internet], raspoloživo na: http://zse.hr/UserDocsImages/reports/ZSE-2016-nn.pdf, [08.02.2017.].
26. Žager K., Žager L. (1999): "Analiza financijskih izvještaja", Zagreb
27. Žager, K., MamićSačer, I., Sever, S. &Žager, L. (2008): Analizafinancijskih izvještaja, Zagreb.

POPIS TABLICA

Tablica 1: Pregled trgovine dionicama na službenom tržištu Zagrebačke burze.....38
Tablica 2: Prikaz rezultata istraživanja sukladnosti.....45
Tablica 3: Ocjena profitabilnosti najvećeg segmenta.....48

POPIS GRAFOVA

Graf 1: Omjer financijskih izvještaja sukladnih i nesukladih MSFI-ju 8.....46
Graf 2: Omjer segmenata po profitabilnosti.....48

SAŽETAK

Financijski izvještaji gospodarskih subjekata predstavljaju osnovne informacije koje eksterni korisnici imaju na raspolaganju. U Hrvatskoj se prema Zakonu o računovodstvu sastavljaju sukladno MRS-evima, MSFI-evima te HSFI-evima. U Diplomskom radu, predmet istraživanja bili su financijski izvještaji poslovnih subjekata listanih na službenom tržištu Zagrebačke burze. Preciznije, istraživala se primjena MSFI-ja 8, koji uređuje izvještavanje po poslovnim segmentima i postavile su se dvije hipoteze. Prva hipoteza H_1 je pretpostavila da društva primjenjuju MSFI 8 u svojim izvještajima, a druga H_2 je pretpostavila da je segment s najvišim prihodima najprofitabilniji. Nakon provedenog ispitivanja, odbacile su se obje hipoteze. Točnije, samo je 35% poduzeća iz uzorka zadovoljilo pretpostavke prve hipoteze, dok je pretpostavke druge zadovoljilo 33.33% promatranih poduzeća. Rezultati provedenog istraživanja mogu sugerirati da se izvještavanju po poslovnim segmentima u Republici Hrvatskoj ne daje previše na važnosti, te se još nije ukorijenilo u financijske izvještaje. Osim toga, može se zaključiti da oni poslovni segmenti kojima se poduzeća najviše bave i za koje se izdvaja najviše resursa ne donose relativno najviše profita, što znači da manji poslovni segmenti generiraju relativno više profita poduzeću.

Ključne riječi: **financijskiizvještaji, MSFI 8, segmentno izvještavanje**

SUMMARY

The financial statements of business entities represent basic informations that external users have at their disposal. In Croatia, according to the Accounting Act, they are compiled in accordance with IASs, IFRSs and HSFIs. In the thesis, the subject of reserch were the financial statements of business entities listed on the official market of the Zagreb Stock Exchange. More specifically, the application of IFRS 8 which governs the reporting by business segments was evaluated, and two hypotheses have been set. The first hypothesis H_1 assumed that companies applied IFRS 8 in their reports, and the other H_2 assumed that the segment with he highest revenues was the most profitabile. After evaluation, both hypotheses were rejected. Specifically, only 35% of companies in sample met the assumption of the first hypothesis, while the assumption of the second hypothesis met 33.33% of the observed companies. The results of the research may suggest that reporting by business segments is not

that much important for companiesin Republic of Croatia and is not yet taken root in the financial statements. In addition, it can be concluded that those business segments that companies are most enagaged in and on which is allocated the most resources of the companies do not bring relatively highest profits, meaning that smaller business segments generate relatively more profits to the company.

Key words: financial statements, IFRS 8, segment reporting